

კაჟა ეტზისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 72

2020

მთ. რედაქტორი

რუსუღან გერიძე

ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი,
საქართველოს მწერალთა,
მეცნიერთა და საზოგადო
მოდერნიზატორთა აკადემია „ქალდეა“-
საქართველო“-ს აკადემიკოსი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. პოლიბოვსკაიას №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-879-3 (72 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაჰვილი“, ფილოტ ტიუტჩენის ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთომეხუთი – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალგუნავი“-ს ხუთომეხუთის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძმნილება იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეჭდილი.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს მწერალთა, მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწეს ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს მწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალატიონ ტაბიძის პრემიების დაწესების, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლისა და „დიოკურია 2005“-ის, მწვიდობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვიდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს მწერალთა მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-ს პრეზიდენტის, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამცნიერო აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტის,

ავსჯანმართის მმართველობა აკადემიის პრეზიდი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეულების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზიდის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეგი. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბულია დასაბეჭდალ ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანთოლოგიური, აბრეთვე, პრეზიდისადმი მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველისა და საზოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მძვინვარე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

პოეტის ასტრომული „კოსმიური პოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, ღმერთი არ მიუყენს რომ შებადარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონსაც, რომ აზანზარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა პოეტის ზღაპრული კოსმიური „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტბვერდინი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათტომეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე პოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არსის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, კელაზგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, პოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომული დაკიდა და ბაანოცხლა, მიძინებული, დავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათთხემეტზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ლეგენდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კომერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითები.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი პოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუქმნია დღემდე...“

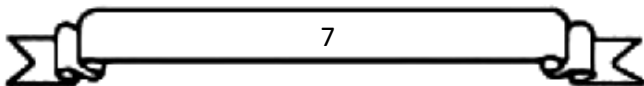
კოსმოსში კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგულეშავი მისვლია... მათ იცინან იმ ოწყება დედამეღვის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

პოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ლაურეატი, ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„გულცივად შეხვდი ყოველ ძეგას, ყოველ კაბეგას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მაგიერ

სამმა მნიშვნელოვანმა მოვლენამ მიკარნახა და-
მეწერა ეს გამოკვლევა: 1. ვაჟა ეგრისელის ერ-
თტომეულის – „იქმენ ნათელის“ გამოსვლამ,
რაც უთუოდ ღირსახსოვარი მოვლენაა. 2. პოეტის,
პროზაიკოსის და მეცნიერის კოტე მელაშვი-
ლის ერთ დიდ წიგნად („ვაჟა ეგრისელი“) შეკ-
რული ვრცელი გამოკვლევების გამოჩენამ წიგნის
ბაზარზე. 3. გაზეთ „ლიტერატურული საქარ-
თველოში“ გამოქვეყნებულმა ვრცელმა წერილმა
„გინდა დაიჯერეთ, გინდ არა,“ რომელიც ამ წიგნებს
ექვნიება.

ვაჟა ეგრისელის ლექსების ათასგვერდიანი კრე-
ბული „იქმენ ნათელი“, მე ვიტყვოდი, მხესავით
ამობრწყინდა ქართული პოეზიის ცაზე. მან ბევრი
რამ ახალი თქვა, უპირველეს ყოვლისა კი წარმოაჩი-
ნა, რომ რუსთაველი ქვეყანაში, მიუხედავად მის
გზაზე ხელოვნურად შექმნილი დაბრკოლებებისა,

პოეზია მუდმივ წინსვლას განიცდის, სულს ახლებურად ითქვამს, ახალ სისხლსა და ხორცს იძენს.

როგორც მლოცველი სასოებით შეაღებს ხოლმე ქრისტეს ტაძრის კარს, მკითხველიც ასევე მოკრძალებით გადაშლის ამ წიგნს და ისე შევა პოეტის წმიდათაწმინდა სამყაროში. მგოსნის სიტყვებით რომ ეთქვათ, „მის კარ-მიდამოში“. კითხულობ ამ წიგნს და გრძნობ, თითქოს აღექსანდრე აბაშელს ვაჟა ეგრისელზე ეთქვას:

„საქართველოში შენი ლექსები
მშიერ მგლებივით დათარეშობენ,
ქვესკნელს დასთხრიდნენ შენი ფესვები,
მიწას პოეტად რომ არ ეშობე“.

მართლაცდა ვაჟა ეგრისელის ლექსები მშიერ მგლებივით დათარეშობენ ენის თვალსაწიერზე, ჰგლეჯენ და არარაობად აქცევენ პოეზიის ნიღბით მოარულ „წარჩინებულ“ პოეტთა ნაცოდვილარს, გზას უკაფავენ ნამდვილ ხელოვნებას.

ერთ მთლიანობაში ეს დიდი წიგნი, ვაჟა ეგრისელის ერთტომეული, მე მაგონებს განთიადის შუქით გაცისკროვნებულ ზღვას, სავსეს უამრავი თვალ-მარგალიტით, ხოლო მისი ავტორი თავად „შორეული ლეგენდებიდან მოსულ კოლხად“ წარმო-

მიდგება. კითხულობ ამ წიგნს და ხან მოლიველივე ტალღების იდუმალი ჩურჩული გესმის, ხანაც ზღვის ქუხილი და ქარიშხალთა ქვითინი. სიზმარებულად წამოიმართებიან ხოლმე მამაცი კოლხი ზღვაოსნები, გემბანზე არწივისა თუ თევზის თვალი აქვთ ამოტვიფრული, ისმის კოლხური ომახიანი სიმღერები, თვალწინ გაიფლავებს მშვენიერი დედოფლის პეკატეს თვალცრემლიანი სახე და რწმუნდები მისი გოდების სიწრფელეში, რაც ქალიშვილის მიერ დატოვებული განუქარვებელი სევდითაა გამოწვეული.

ოქროს საწმისის ელვაა ჩაქსოვილი ამ წიგნში, მედეას ტრაგიკული ბედია ჩანივთებული შიგ და „ღვთიური სიშმაგით“ – პოეზიის ამოხეთქილი დიდი სიხარულია დატრიალებული.

შემთხვევითი არ არის, რომ ვაჟა ეგრისელი სამყაროს პოეტად მოევლინა, – ეს მისი ბედისწერაა. იგი პოეტადაა დაბადებული. ეს გენეტიკურად იყო განპირობებული: სახელოვანი პეოტი ალიო მირცხულავა (მაშაშვილი) მისი დედის ძმა იყო, დედა ვაჟა ეგრისელისა პოეტი ქალი იყო, მამაც – პოეტური სულის კოლხი.

წიგნს „იქმენ ნათელი“ მე განვიხილავ, როგორც მისი მკითხველი და ვაჟა ეგრისელის პოეზიის თაყვანისმცემელი. რა თქმა უნდა, შორსა ვარ ავტორიტეტული აზრის გამოთქმის პრეტენზიისაგან. ვაჟა

ეგრისელის პოეზიაზე მრავალი წერილი და რეცენზია დაწერილა, როგორც ცნობილი ლიტერატურული მეტრების, სახელოვანი მეცნიერების, ასევე მისი კოლეგების – მწერლების მიერ.

ვაჟა ეგრისელის პოეზიას მიუძღვნეს წერილები: აკადემიკოსმა გრიგოლ აბაშიძემ, მწერალ-მეცნიერებმა, პროფესორებმა: აკაკი გაწერელიამ, რევაზ მიშველაძემ, ლევან სანიკიძემ, შოთა ლომსაძემ, საქართველოს სახალხო მხატვარმა პროფესორმა თენგიზ სამსონაძემ, პროფესორმა ჯოდორ დადიანმა, პროფესორმა ნაკოლეონ ლემონჯავამ, პროფესორმა აპოლონ ცანავამ, ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორმა რევაზ ჩხარტიშვილმა, ისტორიკოსმა, პროფესორმა შალვა გულორდავამ, დოცენტებმა: კოტე მელაშვილმა, ავთანდილ გავაშელიშვილმა, ბორის მირცხულავამ. ფილოლოგიურ მეცნიერებათა კნდიდატებმა: მერი ბადრიაშვილმა, გივი ცქიტიშვილმა, ასპირანტმა სოსო ქუთათელაძემ და სხვ. მწერლებმა: ალიო მაშაშვილმა, რევაზ ჯაფარიძემ, შოთა ნიშნიანიძემ, მორის ფოცხიშვილმა, სილოვან ნარიმანიძემ, ზაურ ბოლქვაძემ, თარ შალამბერიძემ, აკაკი გელოვანმა, ილია რურუამ, ილია

კავკაზაგმა, გიორგი წერეთელმა, დავით ნოზაძემ, უშანგ ბედიამ, ჯემსი კეპულაძემ, ალექსანდრე სიგუამ, თენგიზ გოგოლაძემ, გივი ნიჟარაძემ, ავთანდილ მეგრელიშვილმა, მიხეილ ჩახუამ, ელგუჯა მერაბიშვილი და სხვ.

ვაჟა ეგრისელზე შესანიშნავი მონოგრაფია ცალკე წიგნად გამოაქვეყნა ბატონმა კოტე მელაშვილმა – ცნობილმა პოეტმა, პროზაიკოსმა და გამოჩენილმა მეცნიერმა. იგი დიდი ინტერესით იკითხება და სიყვარულსა და პატივისცემას იმსახურებს.

ისინი, რომლებიც ვაჟა ეგრისელი პოეზიას თბილი სიტყვებით ეხმაურებიან, როგროც ვხედავთ, უაღრესად ღირსეული პიროვნებებია. მართლაცდა კარგად უთქვამს გოეთეს: „დიდი პიროვნება რომ სცნო, აღიარო და საკადრისი პატივი მიაგო, საამისოდ თვითონ რაიმეს უნდა წარმოადგენდეს.“

* * *

მახსენდება ანტონ ფურცელაძის („მაცი ხვითა“): ძველთაგან თავისი ტურფა ასულებით სახელგანთქმული სოფელიაო ხორგა.

აი, აქ, 1941 წლის 15 მაისს, ევგენი დობაიას და ფედოსია მირცხულაძე-დობაიას ოჯახში დაიბადა მეცხრე შვილი – ვაჟა

დოღბაია (ეგრისელი). თვითონ პოეტი მშვენიერად აგვიწერს იმ კარ-მიდამოს სადაც დაიბადა: „მშობლიური ხორგა... ტრიფოლიატით კოსტად შემოღობილი მწვანე ეზო. კონდარზე მტრედივით დამჯდარი კოლხური ოდა“...

ფერად სიხმრებში
თბილად ჩაკრული –
ჩემი ბავშვობა
წევს უზრუნველი.

პოეტის მამა – ევგენი დოღბაია მამაცი, გამრჯე და კეთილი ადამიანი, დიდ ტრადიციების მქონე ოჯახიდან იყო, სადაც თერთმედი და-ძმა აღიზარდა. პოეტის დედა – ფედოსია ასევე დიდი ტრადიციების ოჯახში იყო დაბადებული და გაზრდილი. ამ ოჯახში ცამეტი და-ძმა დაფრთიანდა. ქალბატონმა ფედოსიამ „ვეფხისტყაოსანი“ ზეპირად იცოდა და თავად ნიჭიერი პოეტი იყო. მისი ლექსები ვაჟა ეგრისელს ძვირფას რელიეჟებად აქვს შენახული. ერთ-ერთ თავის ლექსში ქალბატონი ფედოსია თავის პაპას ვარსკვლავთმრიცხველს უწოდებს. როგორც ცნობილია, ივანე ჯავახიშვილს გამოთქმული აქვს აზრი, რომ მირცხულა-

ვათა გვარი ვარსკვლავთმრიცხველისაგან წარმოდგებაო.

პოეტი ვაჟა ეგრისელი კი თავის წინაპრებს ზღვის მკვიდრებად თვლის:

...მათი აჩრდილი აფენია ტალღებს –
ქარგებად...
ზღვას დაღუპულთა სულების თრთლოვა –
დასალიერთად უერთდება...
და იკარგება...

...მოხსნის შემოქმედებაში ვეძებთ რა ნოვატორულ მიგნებებს, უპირველეს ყოვლისა, აუცილებელია, რომ თვალი გადავაფლოთ პოეტურ ტრადიციებს, რომლებსაც იგი ეფუძნება. ერთ-ერთი სიახლე, რაც ვაჟა ეგრისელის პოეზიას გამოარჩევს, ეს სახით მეტყველებაა. ეს სამართლიანად შენიშნა ბატონმა კოტე მელაშვილმა თავის მონოგრაფიაში და სათანადოდ დაასაბუთა.

მე ვფიქრობ, ვაჟა ეგრისელი სახით მეტყველებაში ყველაზე მეტად ენათესავება მეტაფორების გვირგვინოსან მეფეს – ვაჟა ფშაველას, ბრწყინვალე პოეტებს: გრიგოლ ორბელიანს, გიორგი ლეონიძეს და რუს პოეტს სერგეი ესკინს.

გავიხენოთ გიორგი ლეონიძის სტრიქონები:

1. „ღვინიან ჯამში ნარგიზით
მთვარე ჩავარდა.“
2. „დაჭრილ ხევსურის თავივით –
მთვარე მთებს გადმოყვინთა.“

ძნელი დასანახავი როდია, რომ ვაჟა ეგრისელის მეტაფორებით, ეპითეტებით, შედარებებით გაჯერებული მეტყველება ტრადიციული ფესვებით იკვებება:

ღურჯი ტაღლები უღაყებივით
გრიგალებს უნდათ დაიურვონ
და გაიხედონ.

არა ჩანს ნავი,
ნაპირთან რომ ძაღლივით ება.
ხმელეთს იქით რომ გადაიხედოს,
ფეხის წვერებზე ზღვა ისევ დგება.

ახლა წავიკითხოთ გრიგოლ ორბელიანის ლექსები:

1. “მზე ჩაესვენა, მის შუქი
გამოსაღმის ჟამს კავკასსა,

თავსა ევლება აღერსით,
ვით ქალი მამას მოხუცსა...“

2. „წყალნი მითთ დაქანებულნი
აღმასებრ უფსკრულს ცვივიან.
თერგი რბის, თერგი ღრიალებს,
კლდენი ბანს ეუბნებიან.“

ამ ტრადიციებისაგან იღებს სათავეს ვაჟა ეგრი-
სელის ლექსები:

წარსულში უცებ წინაპარმა სმალი
იშიშვლა,

ასე მგონია, როცა იელვებს.

ზღვაში თვალს ახელს სასწაული
და ფანტაზია.

ქუხილი არა,

აიეტი და ფარტაზია –

ისევ ებრძვიან პონტოს პირას ბიზანტიე-
ლებს.

წავიკითხოთ ვაჟა-ფშაველას სტრიქონები:

1. „გაღმა სჩანს ქისტის სოფლი,
არწივის ბუდესავითა, -
საამო არის საცქერლად,

დიაცის უბესავითა.“

2. „დღემ დაიხურა პირბადე,
მთებმა დახუჭეს თვალები.“

ახლა მოვისმინოთ ვაჟა ეგრისელის ლექსები, რომლებშიც ნათლად ჩანს ქართულს პოეზიაში კლასიკოსების მიერ დამკვიდრებულ ტრადიციათა შუქი:

კელაპტარივით ჩამქრალ დღეებს
ისევ ანათებენ
ლაჟვარდოვანი სვეტ – თაღები
და გუმბათები.

კოლხური ღამე –
გრძნეული და სიზმარეული –
თუთარჩელათი ისევ შეუუღლის
არყოფნის
მაღალ აივანზე
დამსხდარ აჩრდილებს.

ისევ ვაჟა ეგრისელის სხვა ლექსები გავიხსენოთ:

1. „ცისკრის ვარსკვლავი,
კარგო,
ჩემი სიყვარულია,

ახლოს ვერ ბედავს და შორიდან
გელაციცება.

2. ...და ახლა ციხის კედელზე რომ
სურო მიცოცავს.
სურო კი არა,
სული არის მეციხოვნისა.

სერგეი ესენინი წერს:

„ვით დასისხლული გედი მიცურავს,
ლურჯ გუბურაში ჟამი დაისის.“

ვაჟა ვერისელი ასე მეტყველებს:

...სარზე ჩამოცმულ ბედაურის
თავის ქალიდან
ცივი ჭიხვინი ისმის არყოფნის.

ზემოთ დასახელებული ყველა პოეტი თავისი
საკუთარი ხმისა და ხელწერის ოსტატია, ნოვატორია,
ტრადიციებში კი ფესვები ღრმად აქვთ გადადგმული.

* * *

ვაჟა ვერსელი სულიერად ენათესავება ნიკოლოზ ბარათაშვილს. მის ერთტომეულში უხვადაა წარმოდგენილი ფილოსოფიური ლირიკის ნიმუშები.

ფილოსოფია, როგორც ცნობილია, ჭეშმარიტების, სიბრძნის სიყვარულია. სადაც სიბრძნის სიყვარული იფეთქებს, ჭეშმარიტების ნათელი იქ უფრო დრმად აღწევს სულის იდუმალ კუნჭულამდე. ფილოსოფია დიდი შემეცნებაა მსოფლიოსი. ადამიანი, იმყოფება რა სამყაროში, ოდითგანვე ცდილობს შეიცნოს თავისი თავი - *Nosce te ipsum*. ადამიანი ცდილობს შეიცნოს, თუ საიდან და რისთვის მოვიდა წუთისოფელში. ფილოსოფია ეხება ყოფნა-არყოფნის, ბედისწერის, სიყვარულის, სიკეთისა და ბოროტების, გარდუვალობის, დროისა და სივრცის და სხვა უამრავ საკითხს. სოკრატე და პლატონი, როგორც ცნობილია, ახალგაზრდობაში ლექსებს წერდნენ. მერე მათ პოეზია ფილოსოფიაზე გაცვალეს. ისინი თვლიდნენ, რომ უმაღლესი ფორმა კულტურისა არის არა ხელოვნება, არამედ – ფილოსოფია. მათი თვალსაზრისით, ფილოსოფია აცლის საგანს გარეგნულ ქერქს და ცდილობს გვიჩვენოს საგნის შინაარსი, ხელოვნება კი ეხება საგნის გარეგნულ ქერქს და ცდილობს გვიჩვენოს საგნის შინაარსი, ხელოვნება

ბა კი ეხება საგნის გარეგნულ ქერქს და ცდილობს გადააკრას მას ფანტაზიის ახალი ქერქი. ფილოსოფიას გამოჰყავს კაცი თვლემის მდგომარეობისაგან და აფხიზლებს მას, ხელოვნება კი მიაძინებს მას და მატყუარა სიზმრებში გახვევს ხოლმე.

ძნელია ირწმუნო ამ თვალსაზრისის უტყუარობა, რამეთუ მსოფლიოს სწავლულნი, როგორც ძველი, ისე ახალი დროისა, ყოველთვის თვლიდნენ, რომ ესთეტიკური ობიექტური სამყაროს შემადგენელი ნაწილია და მისი წვდომა მხოლოდ ხელოვნებას ძალუძს.

კამათი დღესაც გრძელდება. ამ კამათის მონაწილე იყო **ნიკოლოზ ბარათაშვილი**. ამ კამათშია ჩაბმული **ვაჟა ეგრისელიც**.

ერთი ბედნიერი შემთხვევის წყალობით ამ დღეებში გავეცანი ნიჭიერი ქართველი ახალგაზრდა ფილოსოფოსის ბადრი შარვაძის სადისერტაციო შრომის ანოტაციას. დისერტაცია ეძღვნება ყველა დორის უდიდესი ფილოსოფოსის, ამერიკელი ჯონ დიუს (1859-1952) მეტაფიზიკის კრიტიკულ ანალიზს. დისერტანტის აზრით, ანტიკურობაში ინდივიდუუმი არის დაქვემდებარებული, უნიციატვივო, შემოქმედების უნარმოკლებული, გარე სამყაროსთან შეგუებული, ხოლო ახალ დროში იგი დაუმორჩილებელი, ინიციაციანი შემოქმედი.

ვაჟა ეგრისელი ამას თავისი ლექსებით ცხადყოფს, როგორც პიროვნება და როგორც პოეტი. მის ლექსებში ფართოდაა გაშუქებული ბუნების, გონების, სიკვდილ-სიცოცხლის, სულის და სხეულის, დროისა და სივრცის პრობლემები. მისი ბევრი ლექსი ეხმიანება ჰამლეტის დიდებულ მონოლოგის სიტყვებს: „To bi or not to bi – that is the question“ („ყოფნა-არყოფნა – საკითხავი აი ეს არის“). „სიკვდილი-საწიქისია სიცოცხლის“ „და რომ ცხოვრებამ არ შეგვაშინოს, ჩვენ მუდამ გვერდით სიკვდილი გვიდგას“.

* * *

ვაჟა ეგრისელის ენა ნარნარი და დახვეწილია. სულმნათ აკაკის ერთმა ახალგაზრდა მწერალმა რომ ჰკითხა, რას მირჩევთ, რა ვიკითხო, რომ ენა უფრო დავხვეწო, დიდმა მგოსანმა უყოყმანოდ უპასუხა: ბიბლია იკითხე, მხოლოდ ბიბლიაო“. ანტიკური ხელოვნების საკმაოდ კარგად მცოდნე ვაჟა ეგრისელს. გვჯერა, ბიბლიაც არაერთხელ აქვს წაკითხული. ამას თუგინდ მისი წიგნების სახელწოდებებიც მიგვანიშნებს: „სიცოცხლე“, „ამადღება“, „ნათელხილვა“, „საგალობელი“, „იასამნების ლურჯი გალობა“, ათასგვერდიანი, ორ ათასამდე ლექსის დამტვევი „იქმენ ნათელი“ და დასასტამბავად გამზადებული, ორი

ათასზე მეტი ახალი ლექსის დამბინადრებელი „წიგნი კიდობანი“ (გიორგი წერეთელი) „გიხაროდნენ!“

ვაჟა ვერისელი უსათუთესი ლირიკოსია. ლირიკა, როგორც ლიტერატურის ჟანრი, ძველი წელთაღრიცხვის მეშვიდე-მეოთხე საუკუნეებში ჩამოყალიბდა და დამკვიდრდა. „ლირიკის“ გაგებაში თანამედროვე ლიტერატურათმცოდნეობა ანტიკურისაგან განსხვავებით, ფართო შინაარსს დებს. დღეს ლირიკად ითვლება ლექსის სახით დაწერილი ყველა მცირე ნაწარმოები, გადმოცემული რომაა პოეტის განცდები, ემოციები, მის მიერტ ადამიანთა საგანთა და მოვლენათა შეფასება. ტერმინი „**ლირიკული**“, გარკვეული თვალსაზრისით, პიროვნულის სინონიმად იქცა. რვა-ასი წლის წინ გენიალურმა **შოთა რუსთაველმა** თქვა: „შიარობა პირველადვე სიბრძნისაა ერთი დარგი“. მოგვიანებით **ედგარ ალან პოეზია** ყველაზე მეტ ფილოსოფიურ მოვლენად გამოაცხადა, შესანიშნავმა ქართველმა პოეტმა **გაბრიელ ჯაბუშანიურმა** კი ასეთი აზრის გამოთქვა: „პოეზია არის ფერის, ჰანგის და აზრის სინთეზი, ხოლო ობიექტი კი ხილული და უხილავი სამყარო“. ეს სიტყვები კარგად გამოხატავენ ვაჟა ვერისელის პოეზიის არსსაც. ვაჟა ვერისელის პოეზიისათვის დამახასიათებელია ბუნების მძაფრი განცდა, რაც პანთეიზმამდე მალდდება:

ნიკოლოზ ბარათაშვილის სიტყვებს გვაგონებს: „ჟამი ჩემია და ჟამისა მე ვარ იმედი“.

ვაჟა ეგრისელი რომანტიკოსის სული აქვს და ამ თავის რომანტიზმში ერთგვარად ჩანს ჯაკომო ლეოპარდისეული კლასიციზმისა და რომანტიზმის შეერთება, მაგრამ არა როგორც „**მსოფლიოს სევდის მომღერალი**“, არამედ მისმიერი „**მორალური თხზულებების**“ სული. ჯაკომო ლეოპარდი სამშობლოს მგზნებარე სიყვარულით გამოირჩევა, მაგრამ თავის თხზულებებში აწმყოთი კი არ სულდგმულობს და მომავლისაკენ კი არ იყურება, არამედ წარსულის ბრწყინვალე ქანდაკებებსა და ხელოვნების შედეგებს ეთაყვანება, მათზე განუქარვებელი სევდით ეწამება. ეს ნთლადაა გამოხატული მის საპროგრამო ლექსში „იტალიისადმი“. **ჯაკომო ლეოპარდისაგან** განსხვავებით, **ვაჟა ეგრისელი** სამშობლოს გმირულ წარსულს, მისი ხელოვნების ძეგლებს თანამედროვეობაში გადმოასახლებს ხოლმე და პირს სამშობლოს მერმისისაკენ მიუბრუნებს.

ბევრი რამ ანათესავებს **ვაჟა ეგრისელის** ლექსებს **ჯორჯ გორდონ ბაირონის** პოეზიასთანაც, მაგრამ მისი ლირიკული გმირის განწყობილება ფრიად განსხვავებულია. დიდებულ ბაირონს თითქოს აწმყოც სძულდა და ხშირად მომავალიც კი:

„ვერძნობ თანდაყოლილ, მაგრამ საზიზღარს
ცოცხლისადმი რაღაც სწრაფვას...

...ამ სამყაროდან წასვლის შემდეგაც
ვიცოცხლებ მე ჩემს სევდასთან ერთად.“

შალვა ფხვლიშვილი

*(წიგნიდან – ტრადიციულისა და ნოვატორულის
გაგებისათვის ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებაში)
გაგრძელება შემდეგ ტომში*

* * *

დღე-ღამის ფრთები მოუსხამს,
ყელი მზისკენ აქვს
გაწვდილი
და გზას უფლისკენ მიკვლავს.
პატარა ბორცვს კი ბილიკი,
მოუყუდია ყანწივით.

2001

* * *

ქუხილის ხმაზე ჩაინგრა ცის კიდე,
ღრუბლების სრბოლაზე
უმატა ზღვამ დეღვას...
რომ მიწის მხრებზე არა დგას
ცა მყარად
უფალი განრისხდა და ელვად –
თვალთაგან ნაპერწკლები
გაყარა.

1979

* * *

რა ბედნიერი ვიყავი მაშინ,
რაოცა ვბაძავდით დარტანიანს,
პორთოს და ათოსს,

ანდა ტარიელს,
აეთანდილს,
ფრიდონს!

ეაჰ, საწუთროვ!

მართლაც და ფლიდო.

გადავიწყება ღამაზ წარსულს
ათოვს და ათოვს...

2001

* * *

ერთმანეთში ირევა,
ვარდებიც და ეკლებიც,
რაც მითესაგს,
ვიძკი მას.
ერთად მივერეკები:
სიცოცხლეს და....
სიკვდილსაც.

2007

* * *

სიშორის მიღმა გარდახვეწილი
ცა, მწუხარების
იყო მთოველი,
ცრემლად ეკიდა თვალებზე ნამი.
მოხუცი მთვარე,
ვით ბეთჰოვენი,
ვარსკვლავების კლავიშებზე
უკერავდა ღამეს.

1979

* * *

ცხეზე სათოფურები,
ვამსგავსე უამთა ნატყვიარს,
ძველია,
    არა ახალი.
მთებს ბილიკები ატყვიათ,
    ვით დევთა ნამათრახალი.

1962

* * *

ზღვის,
ლურჯ ნაპირზე მუხლზე დაცემა,
ჰგავს მომაკვდავის –
                  სიკვდილის წინ გაბრძოლებას.
დედამიწას კი მდინარეები
ამხნევია –
                  ზებრის ზოლებად.

1999

* * *

მთებს სიფერმკრთალებმ გადაუარა,
როცა ღრუბლებმა იწყეს
ლივლივი.

იწივლა ელვამ, როგორც ნიბლიამ.
მერე დილის ცამ,
მზე ყვავილივით,
მკერდზე მიიკრა და
მიიბნია.

1978

* * *

ნანგრევები ხატუსის,*
სამი ათასწლეულის –
მიღმეთიდან უბარებს:
– კოლხთა ხელით ნაქსოვი,
სამშობლო რომ ახსოვდეთ –
ხეთებსა და
სუბარებს.

1968

---

* ხატუსი – ხეთების დედაქალაქი (ძვ. წ. აღ. XXX ს.).

* * *

მწუხრის მთვარე მოცარტივით,
ვარსკვლავების კლავიშებზე
უკრავს ნელა.

მე,

კი ვზივარ და წარსულის უდრანიდან
კოლხთა სული,

გამოყავს ვით,

ჩიტს ბარდიდან

კუკანტელა.

1970

* * *

ეგვიპტის წყვილადში,
სპარსეთს და ისპაჰანს,
ქართული სული სულ,
ზღვასავით ჩქამობდა;
და აი, ამიტომ დავიწყებას
აღარ გაატანს,
საქართველოზე ფიქრებით ჩამომდნარ:
კოლას და არტანუჯს,
ტაოს და
არტაანს.

1986

ხატუსა და ბაბილიუს

ავთვალი და ავსული,
კოლხთა დიდი წარსულის,
ცხრაკლიტულში კეტავს მზეს:
ხატუსსა¹ და
ბაბილიუს²
და ფესტოში³ –
კრეტაზე.⁴

1986

---

^{1,2,3} – უძველესი ქალაქები

⁴ კრეტა – ნახევარკუნძული საბერძნეთში.

* * *

პონტოს ნაპირზე ათასწლეულებს,
ღამე აძინებს მეგრულ
„ნანათი“.

და ცა წარსულის სახეს იოსებს.
ჩემი კოლხეთი,
ვით ჰელიოსი,
ამოენთება და...
სამყაროს გადაანათებს.

1980

* * *

არ იძინებენ,
მთელი ღამე
სიშორეს ჩურჩულებენ
ვარსკვლავები –
თვალები ურჩულები.

1987

* * *

კოლხური ცის ოგვაჯეში,
ღამემ მთვარის კვერცი დადო,
ისმის ვარსკვლავთა კაკანი –
იქ – წყალტუბოს,
აქ – საირმეს...
შენი ზღვა კი მოკამკამე,
მღვრიე ტალღებს
არ გაირევს.

1982

* * *

ცა – ოკეანე და
    მიაქროლებენ
                    მთვარის ნავს,
ღრუბლების ქათქათა აფრები...
    შენ თვალებს გივსებენ
    ვარსკვლავთა ქაცვები.
და სულს გიკორტნიან სისხლიანი
დღეთა ქორები.
    დედამიწიდან გინდა გაქცევა
    და მზერა გაგირბის შორეთზე.

1972

წყურბილი

(ვარიანტი)

ვერავენ პოულობს მის სათავეს,

აი,

ზოგიერთს რა ამწარებს

და ამიტომაც გულგრილია.

კოლხთა წარსულიდან –

მოწანწკარე –

შენი პოეზია წყურგილია.

1998

* * *

დედამიწა უმზეოდ,
და ცა –
უფლის სამეფო,
აღარა ღირს ჩირადაც,
ღამით რომ არ ანთებდე
ვარსკვლავების –
ჩირაღდანს.

1987

* * *

ელვის დაკლაკნილი ბილიკებით –
წვიმები მიდიან,
მოდიან...

სულს უღრნით ზღვად ქცევის ეჭვები
ცა – ხან იცინის და
ხან ტირის.

და ამძოვრებულ ღრუბლების ბეჭებზე,
ვარსკვლავები –
ფუთფუთობენ ცხვანტივით.¹

1971

---

¹ ცხვანტი – (მეგრ.) მატლი.

* * *

წარსულისკენ იწვდის კისერს
ლეგენდა... და
სინამდვილე –
ბინას პონტოს პირას იდებს.
და აღმართავს კოლხურ
ცისკენ,
ქარი ზვირთთა პირამიდებს.

1982

* * *

კვამლი აუდით ათასწლეულებს
და დიდ წარსულთან
უამი მაშორებს.
სიმწრის დიმილი პირზე მაშრება:
რომ აღარ მესმის ხმები
აშურის,¹
არც ტიბიების და არც ქაშქების.³

1991

1,2,3 – უძველესი კოლხური (ქართული) ტომები.

ხილვა: ჰერაკლე და ჰერკულესი

ათასწლეულების მერეც,
ტოგროსის და პონტის
პირას,
ეჭვრეტ წინაპრებს უერთგულებს:
ამირანს და
არამხუტუს,
გმირ ჰერაკლეს და ჰერკულესს.

2001

* * *

სიყვარულით და მზითმოსილები,
ანგელოზების ტოლი,
და სწორი,
ღამაზ ქუჩებში ბევრნი მიდიან.
და დღე და ღამის
ქალაქის ჭორი,
გარეთ სარეცხის თოკზე კიდია.

1987

* * *

გადაუღებელ ომის დელგმაში,
რა დრო გასულა,
ეჭვი,
ესერა!

წინაპრები კი ხმას არ იღებენ.
ისტორია კი ხსოვნის მესერით,
შემოღებული სამარეა –
მკვდარ თარიღების.

1997

* * *

გამთენიისას სოფლის შარაზე,
ვიღაც მხედარი მიიმღერის,
ვით ავთანდილი.
ნახევარ სოფელს ჯერ ისევ სძინავს,
მაგრამ ვიღაცის
ცნობისწადილი,
ცხვირ-პირს მიაჭყლეტს
ფანჯრის სველ მინას.

1972

* * *

თავზე მახურავს ცა ბიბლიური,
ბედის ვარსკვლავი –
სადღაც კიაფობს.
და მზეც აღსავლით ისევ იურვის,
მთვარის ხომალდი –
უსამანო სივრცეს მიაპობს,
მეც, ვით იონა მივალ იაფოს.

1978

* * *

ბოლოს ბაყბაყ დევივით,
    ჟამი ყველას ჩაგველაპავს
    და ჩუმაღ მოგვინელებს.
განა მართლა ოდი* ვართ.
    ჩაგვიღამებს მზე უპეს
    ჰკითხეთ სენტი ვგზიუპერს,
    თუ საიდან მოვდივართ.

1970

---

* ოდი – ღმერთი კოლხურ პანთეონში.

* * *

ღამის წყვდიაღში დილის ნათელს და
არყოფნის მტვერში
მზის მარცვალს ვეძებ,
ტყუპისცალია ჭირი და ლხენა
აი,
ამიტომ მკიდია ფეხზე,
ქვეყანა ესე –
ზენა და ქვენა.

1978

* * *

ვარსკვლავთა ფერად ყვავილნარებში
მოხანს,

არც მოხანს მთვარის
ფერდობი.

ძვალშესალაგი არსის ციერის.

სიკვდილი არა,

სიცოცხლეა მუდამ ცბიერი,

ძეო ადამია!

მას ბოლომდე

ნუ მიენდობი.

2008

* * *

ყელგამშრალი ეს ღრუბლები,
ქარიშხლებს რომ ეწირება,
თითქოს სვავთა გუნდებია.

ზღვით მოსული

ეს წვიმებიც –
ისევ ზღვაში ბრუნდებიან.

1984

* * *

ვარსკვლავების სიცილში,
მთვარე დასაველეთით და
აღმოსავლით მზე ილტვის
და ზეციდან მოისმის –
ხმები სულსხვანაირი:
არფისა და
ფლეიტის,
ციმბალის და დაირის.

1989

300 ობოლი მარგალიტი*

უამთა ზღვამ რომ გამორიყა,
ვით ობოლი მარგალიტი,
ღირსი მზეში შეფუთვის:
„ტოშვა“,¹ „ტაბუ“,² „მარგალითი“,³
„საწმისი“,⁴ და
„ეფუთი“.⁵

1969

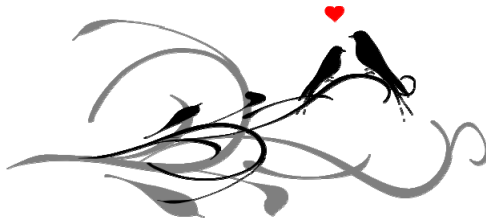
---

* ბიბლიამდელი ხუთი კოლხური (ქართული) წიგნი.

1,2, „ტოშვა“, „ტაბუ“ – 1500, 1500 ჩვ.წ.ად.

3,4, „მარგალითი“, „ეფუთი“, – 5600, 5000 ჩვ.წ.ად.

5 „ოქროს საწმისი“ – (კვირბი) 1300 ჩვ.წ.ად.

* * *

დაიჭექა და ქუხილმა,
ელვა სტეორცნა ცას –
მახვილად.
ნისლის ფთილა იქცა ჩიტად.
დილამ თვალი გაახილა
და მზემ თვალი
მოიფშენიტა.

1994

* * *

უცაბედად ზღვას
ვით ელვა,
გადაუფრენს ხმა მეხური.
არ ჩანს გემი,
არც მატროსი,
მიუყვება ზვირთთა მაღალ საფეხურებს
ქარიშხალი,
და ფრთებსაშლის ალბატროსის.

2001

* * *

მზე დასავლეთითი მიეშურება,
იცინის ღვინო კვლავ
ხარის რქაში,
ბლავილი გააქვთ პონტოს პირას
ზვიროთებს თუ ვერძებს.

მე,

ზღვის ღელვაში და ქარიშხალში
ან მარესა¹ და აიეტის²
დიდ კოლხებს ვეძებ.

1968

---

1 ან მარე – ცის კაცი, კოლხეთისა და ქიმეთის
(ეგვიპტის) მითიური ხელმწიფე (3185-3120 წ.წ.აღ.)

2 აიეტი – კოლხეთის ლეგენდარული მეფე (1300 წ. ძვ.აღ.)

* * *

სდევ...

და ხელებს აღარ უშვებ
შენ,

სიცოცხლის კაბის კალთას.
გული ასგზის ნახმალევია,
და თხოვ გამჩენს ეს გაკმაროს.

შენთან სიკვდილს

რა ხელი აქვს,
უძიროს და უსახლკაროს.

1987

* * *

ეს ბაჯადლო ვარსკვლავები,
ცის მეუფის განძი არის,
განგებით რომ მომადლია
კავკასიის მთა –

ხომადღია,
მეინვარწვერის ანძიანი.

1976

მარღუქი

საიდანღაც ზღვას ესმის
ხმა მთების და
კორდების:
„ჩქიმი რექ დო, მარღუნქი“¹
კოლხეთს მზე არ შორდება,
ვით ბაბილონს
მარღუქი.²

1972

---

1 ჩემი ხარ და მე გზრდი (მეგრ.)

2 მარღუქი – ბაბილონის პანთეონის უზენაესი ღვთაება.

ქ. ბაბილონის მფარველი ღმერთი (ჩვ.წ.ად. XVIII ს.)

* * *

(ვარიანტი)

მამა – მშობელმან არ მიმატოვოს,
ვითარცა წინათ

კვლავ მიფარავდეს.

მისი სიშორით კვლავ ვიღეწები.

თვალმიპურობილი ცისკენ

მარადის

ეს „მე ვარ ვაზი,

თქვენ კი ლერწები!

1967

* * *

მიღმა შვიდი-რვა ათასწლეულის,
სივრცეს ადამის გმინვა
მოესმის:

– არავინ რჩება აქ სააქაოს.
გადარჩენილი წარღვნას
და ქაოსს.

კავკასიონი –
კიდობანი არის ნოესი.

1964

* * *

მოკამკამე ზღვის სარკეში –
რიკულები ჩანს აივნის
და თოლია მეთედ თუ
მეასედ,
ჩამოივლის და აივლის –
ზვირთთა მაღალ ტერასებს.

1974

* * *

ღვიძლი არიან ცა და მიწა
და სიყვარული ერთმანეთის
აღრასოდეს არ კლებიათ.

მთვარე ძიძაა და
ვარსკვლავები –
ანგელოზების აკვნებია.

1991

* * *

წყალში დამხვრჩალოთა საწყალ

სულივით,

ტაღლა ამოდის და...

წუხს წუხილი.

არის ბუნების ფერისცვალება.

ღელვა მზე მიჰყავს

სადღაც მწუხრივით

და ვარსკვლავებით ცა იცვარება.

2003

* * *

ენგური კლდეებს ფეხებს უკოცნის,
გულ-მკერდს უხსნის და
სუნთქვას ახშირებს.
ელვაც გადუფრენს ცას
დამფრთხალ ქორად.
მთვარე უშბაზე ზის და
მახვშივიით,
იდუმალ უსმენს ვარსკვლავთა
ქორალს.*

1973

---

* ქორალი (ლათ.) გუნდური საგალობელი.

* * *

მიმწუხრია...

და აწუხებს

ვარსკვლავების –

ცას ჭრილობა.

და ზვირთების – ზღვას დედობა,

ქარის – აღვირახსნილობა

და გრიგალის თავხედობა.

1979

* * *

ვინც რომ გაექცა ტანჯვას მიწიერს,
მათი სულია ელვა –
ღამით ცაში მროკავი,
სიხარულით რომ თვალი ევსება,
ვინც ჩავიდა და დარჩა მიწაში,
მათ სურთ ამოსვლა,
მაგრამ ფესვებით,
ხეები ხელ-ფეხს კვლავ უბორკავენ.

1991

* * *

ვით წინაპართა ხსოვნის სულები –
ვარსკვლავები ცაში მარხია
და დასტირის წუთი და
წამი.

მზე – დღის სახეა,
და მთვარე – ღამის.

1959

* * *

პრესტორიის მოწყენილ ცაზე,
წარღვნიდან მოსული
კოლხეთი,

ბრწყინავს.

ვით ვარსკვლავი ისნის.

„კოლხური ფსალმუნების“
ულრანში,

სამყაროს გულისცემა ისმის.

1961

მოსხეპი და სკჰოთეპი

თავს სიზმარშიც მებრალეებენ,

მარები¹ და

მაკრალეები,²

მოსხეპი³ და შკეითინები⁴ –

პონტოს პირას მოდიან და,

მიმწუხრამდე ქეითინებენ...

1963

1,2,3,4 – შავი ზღვის (პონტოს) ნაპირებზე ძველად მოსახლე კოლხური (ქართველური) ტომები.

* * *

არყოფნიდან მოსული,
მახვილს ვგაგარ აღესილს,
მოლოდინში აურის,*
საიდანღაც ხმა მესმის –
რადაც,
არ აქაური.

1962

---

* აურა (ბერძნ.) ნიავის ქროლა.

* * *

ქარს შორიდან ზვირთთა მთები

მოაქვს როგორც

საზღაური.

ყინვა ჩუმად ბურტყლავს შუნებს

შიშველ-ტიტველ

ზღვას ზღვაური,

წვიმის მათრახს უტყლაშუნებს.

1971

უბველესი კოლხეთი

ბევრი ათასწლეულების,
ბევრზე ბევრი ადევს
კლიტე,
გაღება გსურს,
ველარ ადებ!
მაინც მედგარი და ლალი,
კოლხთა წარსულს ჩაკირკიტებ.

1964

* * *

ზღვას და ქარიშხალს
გამოქცეული,
მთებს მიეფარა ღრუბლის
ნაგრამი
და მზეს წყვილადში ეცვალა მხარი.
შორით გამოჩნდა
ხომალდი მთვარის
და წამს ველურმა
ვარსკვლავებმა ცა დააბრმავეს.

1972

კოლხეთი – XV-XIVს. ჩვ.წ.აღ.

წლები და მტრები კი,
ზოგჯერ უამს –
    მოხელთვის.
ცეცხლზე ნავთას ასხამდნენ...
და მაინც ყვაოდა კოლხეთი
    პონტოდან –
                    კასპამდე.

1978

* * *

ურწმუნო თომებს
უკვდავება არა სწამთ სულის,
სჯეროდათ სიკვდილის გზა ხისტია,
რა თუნდ არბილონ.
ჩვენ კი ვიცით, რომ გველოდება
დიდი წარსული
და მისკენ იწვევს სული ჩვენი,
როგორც ბაბილო,*
ბაბილონის თაღზე ასული.

1980

---

* ბაბილო - ყლორტი.

* * *

ღრუბლის ბალიშზე უდევს
მთვარე,
ვით კვერცი ციცრის.

ცას,
ვარსკვლავებით ნაქსოვს,
უფალთან დავდე ფიცი,
რომ არაფერი ვიცი,
არც არაფერი მახსოვს.

1983

* * *

არაგვის მღვრიე ზვირთში შეეცურე,
ხმალ-ხანჯლიანი მივალ
ხევსურეთს.

ზღაპრიდან დევთა ისმის ღრიალი,
მაგრამ დევები აღარსად ჩანან.
(თუმც მათთან შებმა
არაფრად მიჩანს).

სადღაც მუცოდან ფრუშკა ხმობს.
ჯღანს,
შატლიონს კი ბუთლა და
ხირჩლა.

1971

* * *

შორეულ წარსულს,
ვით კარაბადინს,
ჩუმად გადაშლი,
როგორც ვიკარი,*
ოქროს საწმისზე დარდით მოსილი.
ღამეებს ახლოს აღარ
იკარებ
და თვალებიდან მზე ამოგყავს
ჰელიოსავით.

1964

---

* ვიკარი (ღათ.) მიტროპოლიტის, არქიელის მოადგილე.

* * *

თვალი დაუხუჭიათ,
ლოდზე დაყრილ თარიღებს,
თითებს ვადებ ცივ შუბლზე,
ხმას არცერთი არ იღებს.
მხოლოდ იქვე კუთხეში,
თუ რამდენი იცოცხლა,
ყვება ძველი გომური.
სიკვდილივით მიცოცავს
მწუხრი შემოდგომური.

1971

შამაშ

ღამის უღრანიდან მოდის,

გზას მიჰყვება

თამაშ-თამაშ.

მხრებით მიაქვს ვებერთელა

მთვარის ლოდი

და აღსავლით დგება შამაშ.

1963

---

* შამაშ (სვან.) მზე, აქედურად - დღე.

* * *

ცაზე კიდია ვარსკვლავები –
ზარები თითბრის,
ცის სიშორე რომ სინათლის
ხმლებით,
ვით ხევსურებმა ათასჯერ კეჭნეს.
ვზივარ ნაპირზე
და გულში ვითვლი
ხობისწყლის ფსკერზე –
მნათებივით მიმოყრილ კენჭებს.

1958

ბარბაროსები

„...უძველესი საბერძნეთის მკვიდრი
„ბარბაროსები“ (პელაზგები ვ.ე)
იყვნენ და არა ელინელები.“
ჰეკატე მილეტელი (VI ს. ჩვ.წ.ად.)

მაშინ არა,

აი,

ახლაც,

„ბარბაროსთა“ სიძულვილის,

ზოგნი ისევ მთესავია.

და კვლავ შურით შეცქერიან –

კრეტასა¹ და

თესალიას.²

1964

1,2 – კრეტა, თესალია – კოლხთა შორეული წინაპრების
საცხოვრისი, თავისი 90 ქალაქით.

* * *

მწეალობელი და ასე კეთილი,
ჩემი მფარველი ცაში
მეგულის
და მოსვლის დღიდან მიტომ
შევტირი:
სახელი ჩემი –
წყვდიადიდან ამოკვეთილი,
რომ ცად დაკიდოს ნათლის
სვეტივით.

2001

* * *

ღრუბლების მაღალ გორაკებს იქით,
აფეთქდა მთვარე,
ვითარცა ნაღმი,
ვარსკვლავთა სისხლით ცა დაიცვარა.
და სოფლის ბოლოს
აქმულდა ძაღლი,
ო, ალბათ, ვიღაც გარდაიცვალა.

1964

* * *

ღვთისბოძებული წუთის და წამის,
აღარ იციან მგოსნებმა
ყადრი,
რადგან აქ სულსხვა ქარები ქრიან,
რადგან სხვებისთვის რაც არის
ადრე,
მათთვის ყოველთვის ისაა გვიან.

1996

პელაზგებს და ტირსენებს

ისტორიის მეუფენი –

სტრაბონი და ჰელანიკე,

ჰეროდოტე,

ჰეკატე,

წარსულიდან ისმენენ:

კრეტაზე¹ და პელოპონისს,²

ელინები,

ვით არბევენ,

პელაზგებს³ და ტირსენებს.⁴

1978

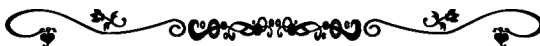
---

1 კრეტა – კუნძული ეგეოსის ზღვაში.

2 პელეპონისი – სამხრეთ საბერძნეთი

3 პელაზგები – კოლხთა წინარე ტომი

4 ტირსენები (ეტრუსკები) კოლხთა მონათესავე ტომი.

* * *

წინაპრების სულზე მლოცველს,
წარსულ დღეთა მოამაგეს,
უკვდავება პირს გარიდებს.

რადგან ჩემო!

ქვით კი არა სიტყვით აგებ,
შენ „კოლხური ფსალმუნების“
პირამიდებს.

1964

ერეხელი

„ერეხელის“ შოთრ სიმღერას,
ისე ვისმენ, როგორც „ლილეს“
იქნებ ეს ხმა გავაგონო,
ისტორიის ნაცარწაყრილ –
დორიელებსა¹ და დრილებს,²
და ეს ფიქრი დიდ წარსულზე
ცხოვრების წესს მიადვილებს.

1978

1,2 – კოლხთა შორეული წინაპრები.

* * *

მზეს და სიცოცხლეს შეთხოვდი
უფალს,

რადგანაც მისი მემართა

ვალი;

როს ღამემ მთვარის აუშვა აფრა;

მაშინ ანგელოზს მოგკარი თვალი

ცაში...

რომელიც იმწამსვე გაქრა.

1980

* * *

სინათლის ეტლით გადაუქროლეს
ღმერთებმა მძინარ
ათასწლეულებს,
მათი ბორბლების ხმა ჩამოდის
ჩვენთან ქუხილად.
ღამის წყევლიადი –
ვარსკვლავების არის წუხილი,
დედამიწაზე უხმოდ წვეული.

2001

კოლხები და საპირები

რომაელთა აფრებს ჭვრეტენ
და წამით არ იძინებენ,
მათთან შებმას აპირებენ:
ბექირები,¹
ბიძირები,²
კოლხები³ და საპირები.⁴

1969

1,2,3,4 - კოლხთა მონათესავე ტომები.

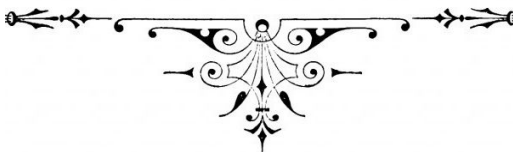

* * *

მიშვებულია ნების სადავე,
გაქრა სიშორე და
სისადავე.
მორჩა!
საკუთარ თავსაც გადაველ!
აწ თვით უფალიც ვეღარ მიშველის,
რომელიც ციდან მწამს
მითვალთვალებს,
ვითარც მოვედი, წავალ შიშველი!

2008

დეიოქუს, თუკიდიდუს

კოლხეთის დიდ წარსულში,
ჩუმად სამოგზაუროდ,
უნდა ვთხოვო ბილეთი:
დეიოქუს,¹
თუკიდიდუს²
და ჰეკატე მილეტელს.³

1961

1,2 დეიოქე, თუკიდიდე – ბერძნ. ისტორიკოსები.

3 ჰეკატე მილეტელი – ბერძნ. ლოგოგრაფოსი, მწერალი.

* * *

ხან წინ გვისწრებს დაოთხილი,
ხანაც მოგედევს დრო და ჟამის,
უკან ჰუნე
და მტვრით ფარავს ხეთასა და მიდიას.
წვიმის წვეთებს თავზე ხშირად
უკაკუნებს
და... ცას მიწა,
სულ ფეხებზე ჰკიდია.

1999

არბონავტებისა და დოლიონების ბრძოლა

(ნაწევვეტი პოემიდან)

დაერია დოლიონებს,¹
იაზონის ლაშქარი და...
წკვარამ ღამით რომ იომეს,
დილით კიზიკოსის² სისხლით,
შედებილი თეთრი დროშა,
ცაზე ცოდვად დაკიდეს...
(ეს ასე აქვს მოთხრობილი,
დიონისოს ქალკიდელს³)

1968

---

1 დოლიონები – პელაზგთა მოდგმის ტომი

2 კიზიკოსი – დოლიონების ახალგაზრდა მეფე,
რომელიც მოკლა იაზონმა.

3 დიონისოს ქალკიდელი (IV ს. ჩვ.წ.ად.)

ჯეონი

ათასჭირგამოვლილები

დღეები –

იქცნენ ტინებად.

სიკვდილს,

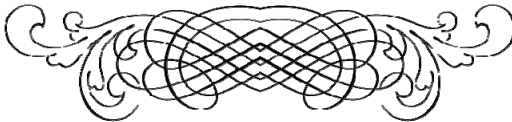
სიცოცხლით ვეომე.

აქ –

მტკვარი მიედინება,

ჯოჯოხეთში კი ჯეონი.

2003

ხილვა: აიეტის სამეფო

წარსულის ცა გაისხნა,
ოქროდ იქცნენ წამები
და ვარდებით მოირთო;
აიეტის სამეფო –
კოლხეთი და კორინთო.

1967

ბერმულის სამკუთხედი

რაც უფალი ამქვეყნად –
ყოფნისათვის გვაკურთხებს,
ვიბრძვით ჩვენ დღე –
ნიადაგ.
თუმც ცხოვრება მიაგავს –
ბერმულის დიდ სამკუთხედს.

2000

რომული

აიეტის¹ მამა გახლავთ

მზე,

სამყაროს რომ უვლის.

კირკესა² და ოდისევსის³

შვილებია: ლატინი და,

რომაცა და რომულიც.⁴

1971

---

1 აიეტი – კორინთოსა და კოლხეთის მითიური მეფე

2 კირკე – აიეტის და (ანასული)

3 ოდისევსი – ტროას გმირი

4 რომული – რომანოსი (რომის დამაარსებელი 3.1.)

ოდისევსის და კირკეს ძე.

* * *

ეჰე!

ჩემო, კაცის ცხოვრება,
არის დაჭრილი ვეფხვის ხავილი,
გარს რომ დღეებია ახვევია
მშიერ ფოცხვრებად.

და...

უდარდელად ნიშა ხარივით
მიდის სიკვდილი და...
სიცოცხლეს მიიცოხნება.

2001

* * *

წარსულიდან რომ გადმოაქვთ ქარებს,
– ნეტავი რაა,
რომ არ უჩანს სახე და პირი
– მედეას ხმაა!
ენატრება კოლხეთი და...
სიყვარულს ტირის...

1958

* * *

ღამის წყვდიადით გამოკეტილი,
წარსულის ბევრი შევადე კარი:
ან ვინ ანგლები,¹
ან ვინ ინკები?²
მე, შოორეული ისტორიის ნაცარში
ვინხრიკები,
იქნებ,
კოლხეთის დაბადების
წავაწყდე თარიღს.

1962

---

1 ანგლები – ძველი ჩრდილო გერმანელი ტომები (III ს.)

2 ინკები (ინდიელები), რომლებმაც შექმნეს მაღალი კულტურა.

წვიმის კაცუნები

(ვარიანტი)

ღრუბლების ბნელ ქოხმასებში

ცხოვრობენ,

მაგრამ ხანდახან,

უძილო ეშმა აცდუნებთ:

და ძირს გადმოყრის

ფესშიშველ

წვიმის პატარა კაცუნებს.

1988

* * *

ტანზე იცვამენ ათასწლეულებს
და სახე თოვლით
შეფეთქილი აქვთ
და დგას სამი ძმა –
მთებად ქცეული:
უშბა და შხარა
და ეს თეთნულდი:
ამირანი, არამხუტუ და ბეთქილია.

1966

* * *

მიწებებია ტუჩები ტუჩებს,
ერთად ქცეულან სული და
ხორცი.
სუნთქვა შეკვრია ბანჯგვლიან გულ-
მკერდს
რადგან ხედ იწვის კოცონი კოცნის,
ვნება ცრემლების
საკმეველს უკმევს.

1957

* * *

ქარები ელვის გრძელი თითებით,
ქათქათა ღრუბლებს
არ აკემსებენ.
მოვარე აგია ვით აშრიალი*.
ცაში სინათლის ტყე რომ
შრიალებს,
ვარსკვლავები,
იმ ხეების არი ფესვები.

1969

---

* აშრიალი – მახე.

თოვლის კაცი

პატარა და შესაბრალო,
მიჰყვება კლდეთ ნაპრაღებს,
ტანზე ზამთარი აცვია
ის მონადირეს არა ჰგავს,
უფრორე თოვლის კაცია.

1962

* * *

მეტეორები ჰგვანან პოეტებს,
არყოფნით ზეცის სიგრძე,
სიგანე
და თავს იკლავენ,
ვარდებიან ძირს მეტიჩრობით.
მეც მწარე დღეებს მივაბოლუებ,
ვით პორტსიგარებს
და ღამეების ბოლში ვიხრჩობი.

2007

* * *

გადაწვეტილი ყოფილა ცაში,
აწ აღარ შეელის ვაი და
ვიში.

იქ გაწყდა ძაფი, სად იყო წვრილი,
შენს სიყვარულში,
შენს სიძულვილში,
მე ყველაფერში მიმიძღვის წვლილი.

1963

„მინოსური დამწერლობა“

დუმს კორინთო და დუმს კრეტა,
მიმოყრილი კუნძულები
ქვები გახლავთ ღომინოსი,
რაზეც ოქროს წარწერაა –
პასიფაეს და
მინოსის.

1966

-
- 1 პასიფაე – ჰელიოსის ასული, აიეტის –და,
მედვას – მამიდა.
2 მინოსი – კრეტის ლეგენდარული მეფე.
პასიფაეს მეუღლე.

* * *

მარადისობის ჯოს დაყრდნობილი
მთვარეც,
თითქოს ცის მიაგავს
სტუმარს.

და ვარსკვლავები, როგორც წამებულთა
ნიშები,

სიმყუდროვეში დგანან და დუმან
და ამ დუმილით,
რალაც უბედურებას გვანიშნებენ.

1997

* * *

შეეცოდა...

და მწუხრისას,

ფერდაკარგულ დასავლის ცას

მთვარემ შუქი მიაფერდა.

მთა თეთრ ფერს რომ ასწავლიდა

მიწას,

გაიიასფერადა.

1978

* * *

სიცოცხლე –
რისხვად თავსდატეხილი
ცხოვრება უღვთო და წვალებული,
მოკვდავთ სისხლს და ცრემლს
კვლავ აშრობინებს,
წარსულში სძინავთ
მიცვალებულებს,
მომავალში კი ჯერარშობილებს.

2003

* * *

დამით დახურულ ამ ცისქვეშეთში,
სიკვდილი არა,
სიცოცხლეა უფრო საშიში,
ცოდვა და მადლის დიდი სისწორით.
მიწაზე არა,
იგი ცაში ზის,
ვინც ყოველივეს ათანასწორებს.

2004

წუთისოფელი ასეა

ვითარც მოვედით,
ტირილით წავაღო და...
აღარ გვემახსოვრება,
შური და ზადები,
რა არის ცხოვრება?!
– სიკვდილისთვის მზადება.

2006

კორიბანტები

კოლხთა შოორეული წარსულიდან,
რეა-კიბელეს
რომ მოყვებიან,
ცხრანი არიან,
მაგრამ ზოგჯერ ათდებიან,
უცხონი კი არა,
ლემნოსელი კაბირ-
კორიბანტებია.*

1986

---

* კორიბანტები – მცირე აზიის ავტონომური ტომებისა და წინა ელინურ პერიოდში კრეტაზე მოსახლე პელაზგების მატრიარქალური ღვთაების რეა-კიბელეს ქურუმებია.

ღრო და პოეტი

ოცნების ციდან ჩამოვარდნილი
სიტყვა ფეთქდება ბომბად
ატომის.

და მერე იწვის, ვით ნაგასაკი.
ის მოდგმა გახლავთ
სულ სხვა გვარ-ტომის,
ღრო ვერ კლავს პოეტს,
ჰკლავს ლექსები და
ჰკლავს ასაკი.

2008

* * *

წამლად,

ნასახი არაჩანს ღრუბლის,

ნიადად რომ ქრის –

ჩამავალი მზის ქარია,

სუფთა და ღალი.

ცა – ვარსკვლავებით მოჩითული

ეზოა უფლის,

მთვარე – ჭიშკარია,

რომელსაც მიმწუხრისას

აღებს.

1989

* * *

(ვარიანტი)

ჩემი წიანპრების ოდაბადე* –
ანაკლია,
ფოთი და ყულეგია,
და ჟამს ქარიშხლის,
ნაპირებს რომ აწყდებიან,
ზვირთები კი არა,
უძველეს კოლხთა სულგებია.

1972

---

* ოდაბადე – (მეგრ.) დაბადების ადგილი.

* * *

ამბობენ:

მოხუცს არ უხარია,
სიკვდილმა ფეხზე რომ დაიკიდა.
და ქარი რომ ქრის,
სულ სხვა ქარია.
სადღაც არ ყოფნის ისმის არია
და ელოდება წერილს იქიდან.

2001

ევროპა, ლიბია, აზია

წუხს ჰეროდოტე –

გავიგე გვიან:

თუმც აწი ამას რა აზრი აქვს,

რომ კონტინენტებს,

კოლხ ქალების სახელი

ჰქვია:

„ევროპა“,¹

„ლიბია“² და

„აზია“.

1989

1 „ევროფა“ – ევროპა (ორფა) (მეგრ.) – სიყვარული.

2 კონტინენტ ლიბიას ათასწლეულების მერე, ეწოდა „აფრიკა.“

* * *

როცა ღელვის ბილიკებით
ჩავიარე მე ზღვისკარად,
ხმა მესმა ცის კამარიდან
მათი, ვინც იქ გაიპარა
და მზეს თვალი აარიდა.

1997

* * *

ცაში დანთებულ ვარსკვლავების
მაღალ კოცონზე,
თავი ათასჯერ უნდა
დაიწვა,
ლოდი რომ დარჩეს კლდეთა ნაშალი.
რა პატარაა ეს დედამიწა,
რომ ფენიქსივით ფრთები
გაშალო.

2001

* * *

თუ სიკვდილმა არ მიყელა,
არ დამადგა თავზე ადრე,
კიდევ ცოტა თუ მაცალა.
დავრგავ ცამდე აწვდილ ჭადრებს,
მღვრიე უამთა
ქარსაცავად.

1982

* * *

დასაველეთით ენგური და,
აღსაველით კი თერგი ხელობს,
და მოგესმის გედის მღერა.

კოლხეთია –
ეგრისელო!
შენი მზე და
ბედისწერა.

1967

* * *

შავითიდან...

თუ ქვესკენლიდან –

მოდის და მოდის ზვირთთა

არმადა,

ხმა კი სამყაროს ჟრუნტელად უვლის

ეს ქარიშხალი კი არადა,

ზღვად დაღუპულთა

ბობოქრობს სული.

1979

* * *

ათასწრად მორთული
ვნახე მთელი სამყარო.
აწ სიკვდილი მიმელის,
ვით რტო ამონაყარი –
ჩირთისა და
კიბელის.

2008

* * *

კოლხთა სახელი ზეცას წვედობდა
და არ ყოფილა
მტრისგან ძლეული.
გამარჯვებებს კი წარწერებად
კლდეებს კიდებდა
მან ჩაუქროლა ათასლწულებს
და მოადწია დღემდის
დიდება.

1984

* * *

(ვარიანტი)

სიყვარულის მგალობელი,
მე გახლავართ ჩიტი
ლაჟო*,
პოეზიის უდაბნოში –
მალე უნდა ვირიყრაჟო.

1954

---

* ვაჟა ეგრისელს ბავშვობისას ლაჟოს ეძახდნენ.

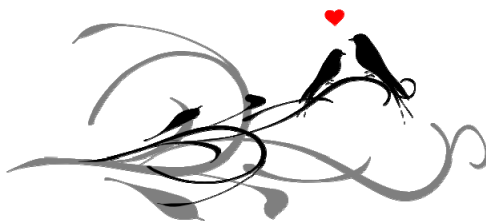

ზღვა ბაბისენებს

ჩახედე ზღვას თვალებში,
შეატეობ სისველეს,
(ხსოვნის ბილიკებით
მწუხრისას მიმსვლელი)
ეს იმას ნიშნავს ზღვა გაგისენებს
ათასი წლის მერე,
ვაჟა ეგრისელი!

2005

* * *

დაუმშენებიათ ტაროებს უღვაშები,
აღარ ეპუებიან
დილის ნისლებს
ქარები ხანდისხან იწივლებენ,
ყანაში,
სურელის თხრილს გოგრა მისდევს,
თავისი ყვითელგულა წიწილებით.

1962

* * *

ვინც არ ყოფილა შეყვარებული,
თქვენ ნურას ეტყვიო
ტრობის უმეცართ,
ნურცა აშკარად,
ნურცა ფარულად.
თუ სხვებმა გკითხონ, რა მოკლაო,
ჩემზე, უეცრად,
ჩუმად უთხარით –
სიყვარულმა!

1963

* * *

გამთენისას აღმოხდება ცას მთვარე
გმინვად,

რადგან ვარსკვლავთა აწევს სიბიძმე
სიცოცხლე თუა, –

მთვარეზე რომ კრთის და
ციმციმებს...

მთებს მიყრდნობია და ღამეს სძინავს,
რა ქნას საწყალმა,
ერთი პირიც წყალიც იძინებს.

1960

* * *

ვწუხვარ:

კოლხთა ისტორიის,
ვერ ვპოულობ სასრლს,
საწყისს,
და ეს არ ანადვლებთ –
ფრიგიელს და
ქანაანელს.
ეჰ, ვინ იცის, ოქროს საწმისს,
გარდასულთა დროთა ქარი,
ახლა სად აქანავებს.

2005

ორხიდეები

არყოფნის ტყიდან მოსულებს,
ფერი ედებათ მიტკლის,
ცას სდუმან ორხიდეები,
და მიმწუხრისას ღღეები –
მოარბენინებ –
სიკვდილს.

2004

მეცხრე საოცრებაა კოლხეთი

ძველი კოლხეთის სიყვარული –
შემყრია განუკურნებელ
სნეულებად,
ვითარც მოყვრისა და მოკეთის.
მზიანი ათასწლეულებით –
შორიდან ხელს მიქნევს
კოლხეთი.

1980

პოეზიის ყანა

წინ მიდევს წიგნი –
ცხოვრების,
ან ახალ ფურცელს გადავშლი,
ანდა დავიწყებ თავიდან.

და...

პოეზიის ყანაში,
მოკვდები,
ან სვრელს გავიტან.

1959

* * *

ქარები კარებს კეტავენ,
შლიან ღრუბლები
მხარ-მკლავებს.
მათი რა იყო ნეტავი?! –
ზღვა,
თოლიები მთელი დღე,
კივილით თავს რომ აკლავენ...

1971

* * *

მთვარე სახლიდან აღარ გამოდის,
ვითარც ქალი განათხოვარი,
შემოსეული უცხო დარდებით.
ხარ პოეზიის მილიარდერი,
და სიყვარულის ხარ
მათხოვარი.

1972

* * *

უფლის მოშიშსა და მოსავს,
აწი რწმენად უნდა მენთო,
მომთვარული ყალბით მხატო.
სიყვარულის ღმერთთა
ღმერთო,
მზით ნაჭკედო ხატის-ხატო.

1986

* * *

ორთაჭალით ქუხილის ხმამ
და დახურვამ დარაბების,
გაიელვა წამად ავის.
თითქოს ცეცხლი არაბებმა,
ისევ ისე წაუკიდეს –
მახათას და
მამადავითს.

1966

* * *

ზღვისფსკერზე სძინავთ
ათასწლეულებს
დაუსრულებელ ომით
დაღლილებს
სანამ მიაღწევს ცის ნაპირამდე,
დგამს ქარიშხალი ზვირთთა
ანწალებს.¹
და... პონტოს პირას, როგორც პირატი,²
წარსულის ქარი კვლავ
დაწანწალებს.

1962

---

1 აწაღა (მეგრ.) ზვინი

2 პირატი – ზღვის ყანაღი, მეკობრე.

* * *

ბავშვივით ისევ განცვიფრებს,
მთებს რომ ნისლები
ფარავენ.

ზღვა რომ ასკდება ცის კიდეს.
მასთან „იმ“ სოფლის სიდიდე,
და „ამის“ სიპატარავე.

2007

* * *

უფლის ფრთოსან ანგელოზებს –
ჩიტებს ნულარ ესუმრებით,
მიმწუხრამდე გზებს უმზერენ,
და მერე კი ბელურები,
კბილს უღებენ მზესუმზირებს.

1972

ფოთი (ფუთი)

სხვაც იყო...

მაგრამ შენა ხარ,

წარსულში მძინარ დიდ კოლხეთს,

ვინც ღამეები უთია.

რადგანაც იგი სიცოცხლე,

შენი მზე,

შენი ფუთია.*

1964

---

* ფუთი – უძველესი კოლხური პანთეონის ქალღმერთი.

* * *

დროს სხვა ძალა აქვს ტიალი –
ორგულს გაგხდის
ერთგულს და,
დილას, საღამოდ შემოსავს.
და ზღვისკენ მავალ ენგურსაც,
მთებისკენ გაატრიალებს.

2001

**კოლხები ებეოსისა და
აღღომის კუნძულებზე**

მაშინ სხვა იყო,
მიღმა ასი ათასწლეულის,
სიცოცხლე ახლა უფრო მეტია,
თუმცა მაშინაც იცი?
პოეტო!
რომ კოლხი კოლხეთს ვერ დაეტია,
მაშინდელ სამყაროს მოედო.

1969

მუზეუმის ტაძარი

ჰელიოსის¹ ნათელს ჰფენდა –
კოლხურ მიწას ცა –
მზიანი
და რეკავდა სხვა ზარი.
სხვაგან არა,
აქ ფაზისთან –
იღვა თვითონ ფასიან²
და „მუზეუმის ტაძარი“.

1963

---

1 ჰელიოსი – მზის ღმერთი

2 ფასიანე – ფაზისელი ღმერთქალი, რეა-კიბელეს ერთ-ერთი ზედმეტი სახელი.

* * *

ზვირთების მთებზე სირბილით,
ქარებს მუხლები დაღლიათ,
თუმც ცას ღელვაში ახვევენ
ზღვა მთვარეს უმზერს
ნადვლიანს,
თავსწაკრულს ღრუბლის ნახევით.

1961

აიეტის სასახლე

(ვარიანტი)

უხმოთ უფალი,
მიტომ მწვერვალებს,
მაღლა ეწევათ ძალა მთებური...
ცაზე ღრუბლების არჩანს ნასახი.
და... მირიადი ვარსკვლავებით
განათებული,
მთვარე კი არა,
აიეტის ბრწყინავს სასახლე.

1967

* * *

ვითარც ადრე,
მითაუამში,
ფაზისის და პონტოს პირას,
სიყვარულად დავინთები:
– წარსულიდან მომკვირიან
ლეგენდები და
მითები.

1968

* * *

საფეხურებად ცხრა ცა,
სულ მარმარილოდ თლილი,
გზა გიდევს შორზე,
შორი...

ფერი გედება ლილის,
როს გადაგიფრენს ჩრდილი,
ბარათაშვილის ყორნის.

2006

აიეტი

ათასწლეულების მერეც,
კოლხი,
კოლხობს,
კელავ იგია.

აიეტი –
მარტო კოლხეთს?!
– ბრძანებლობდა
თესალიას და ფრიგიას.

1971

ოსეზ სვანეთში

ჩემი სამშობლოს მთათა სიმაღლით
გაშტერებული და
მონუსხული,
კლდეზე ვკიდევარ დამფრთხალ
არჩვივით.

ცაო,

გამხადე კერძი უფსკრულის
და უკვდავებას გადამარჩინე.

2003

დიღორი – 1121

ჩამოწოლილა ბინდი მომხდურთა...

მათი სიმრავლე

ალბათ იჯავრეს,

დიღორის ველზე ღამეს ათევენ

ქართველები და

პირს უსინჯავენ

ხმლებს,

ელვად კრთება მათი ნათელი.

1996

* * *

მწუხრიდან –
განთიადამდე,
უნდები ცაში ხეტიალს
და გტანჯავს ფიქრი ამკლები:
ეს –
სიცოცხლეზე მეტია,
სიკვდილზე ცოტა ნაკლები.

2000

* * *

სულ წვრილ-წვრილი ვარსკვლავებით
ცას თვალები ევსება.

და შენც ღომკაცს
თითი გეწვის:

ერთი ციცქნა,

ერთი ბეწვა,

სულ პატარა ლექსებით.

1971

* * *

„პალესტინაში რუსთაველის სურათი
შეურაცხვევს.“
(გაზეთებიდან)

აქ,
სვეტიცხოვლის რეკენ ზარები,
იქ –
უძველესი ჩენი სინას მთის,
რომ კვლავ შური და
მტრობა მძვინვარებს...
მაინც სიცოცხლის მოღის მდინარე,
ადიდებული მზით და
სინათლით.

2007

* * *

ცა იღრუბლება ჩემი წუხილით –
გარდასულ დღეთა დამრჩა
ვალები,
შორს გაფრინდნენ და აწ აღარ მოვლენ;
თოლიებივით,
თებერვალები,
თეთრად,
ცის მიღმა გადაითოვლნენ.

1962

* * *

აქვე არის აფხაზეთი,
ზღვა წინ მიდგას
გან-მუხურად.
და წარსულში სძინავთ მთავრებს.
დამემ კარი მიიხურა,
ვარსკვლავები დარჩნენ გარეთ.

1987

მოწამეთა

არც დავითი ჩანს,
არც კონსტანტინე,
ლოცვად დამდგარა მთა
მოწამეთას.

წარსულს ჩურჩულებს ძილში
ძირულა...
ფიქრთა მთიებში ცაც ჩაძირულა.

1977

* * *

ელვის პომადას წაისვამს ტუჩზე

ცა...

და ვარსკვლავებს ჩაიღიმილებს.

ზღვა კი ნაპირზე ამოსვლას ცდილობს.

თმაგაწეწილი ხმა მოაქვს

ქარებს:

შვილოო!!!

შვილო...

1971

ია-იები თრიალეთის მთებში

მოდის და მოღელავს,
დიდგულობს აღგეთი,
ეს ქედები კი რამ დაამუნჯა,
ადრე, ნისლის ყაბალახი რომ
ხურებიანთ.
თრიალეთის მთებში,
რომ ბოლავენ ლურჯად,
ია-იები,
იქნებ წმინდა ნინოს ნაფეხურებია.

1960

* * *

სანთლებს ანთებდნენ მწუხრის
ლოცვები

მაცხოვრის ხატთან...

გაჭრა არჩივმა:

ღრუბლებს მთიებმა გზა გაუნათეს.

გაირღვა სივრცე,

გამოაჩინა,

ცამ მთვარის საყდრის თეთრი

გუმბათი.

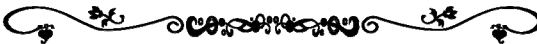
1986

* * *

ცას არ აბრმავებს შუბთა ბრწყინვა
რამზეს მეორის
და ზღვას არ აკრთობს ხომალდები
მეფე პიროსის,
თეთრი აფრებით –
ღამის მთოველი.
მე ვდგავარ პონტოს სანაპიროზე
და შორეთიდან,
კოლხეთის დიდ წარსულს
მოველი.

1972

* * *

მწუხრის ლოცვებში დამდგარ

საყდართან,

უცებ მიწყდება ზეცას

ვარსკვლავი,

ჯვარს გადაიწერს ბნელში მორჩილი.

ძალი გაჰყვება შარას წკავწკავით,

ფეხებშუა შიშის

კუდამოჩრილი.

1959

XX საუკუნე

პონტოს სანაპიროზე,
უკვდავების ხისაგან
გამოჭერი არშინი.
ბუმბერაზმა მხედრებმა ნახეს და...
გაიოცეს.
მაგრამ მათმა ყიუინამ,
წამით ვერ შეგაშინა,
ახლა მხრებზე იზომებ
საუკუნეს მეოცეს.

1999

* * *

მთაზე ღრუბლები დადგეს ზვინებად
ქარებმა,

მერე სივრცე წაშაღეს.

უხარმაზარ ლოდს ფეხი წამოკრა
არაგვმა და გზა-გზა მიიგინება

და ყურებს იცობს

ჯვარი ღაშარის.

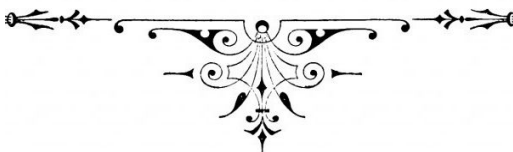
1976

* * *

ფრთავაშლილი თოლიები –
მოქათათე ჩანს ააფრებად.
და იქვე კი ციცქნა ტალღას
ეტყობა რომ სურს გაფრენა,
მთვარის იქით,
ღამის გაღმა.

1963

თუშეთში

მთებთან კავკასიონის,
კიდიტ-კიდე გაშლილი,
კოლხეთი მეზმანება...
და მინდა,
მე არა,
შენ აქო.
აღა-ზანი ზანების,
ომალო,
დიკლო და შენაქო.

1976

ოსეზ ან მარე

ხუთიათასწლეულის იქით –
კოლხეთს და ქიმეთს¹
მეუფობდა ან მარე.²
და ახლა კი ზოგ-ზოგი:
წარსულში ასამარებს
ისტორიას კოლხეთის.

1971

---

1 ქიმეთი – ძველი ვევიპტე

2 ან მარე – ცის კაცი (ძვ.წ.ად. 5185-5120)

ჩალმიანი ტალღა

შოთრეული წარსულიდან,
მოყვებოდა კოლხეთისკენ
თათრის ამაქარს.
და ის ტალღა ჩალმიანი,
ზღვის ნაპირთან მოძუგძუგდა
როგორც ალა,
თქვა: „აღვიქუმ!“
და წამს გაქრა.

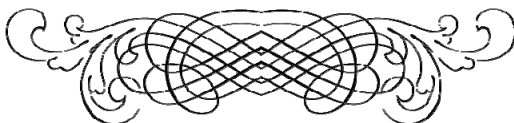
1963

* * *

დამეულ გზით მიმავალი,
აღარა ჩანს განთიადი.
მიწას,
ზეცა ჩადრად ხურავს.
და დილამდე შუქი ასდის –
ვარსკვლავების ნაფეხურებს.

1965

* * *

ცის უვარსკვლავო ღამით მოსილი
და სატანური გზებით მავალი,
დაუფლებია ხსოვნას
ავსული.

აღარ აწმყო ჩანს,
არც მომავალი
და... მე,
კოლხეთის ვცხოვრობ წარსულით.

1972

* * *

შენც უკედავებას ეპოტინები,
რადგანაც თავი მოგაქვს
მზის შვილად.
ღმერთმა ნუ ქნას და რამე რომ მოხდეს!!!
მაშინ შენსავით –
ასე ხშირ-ხშირად,
ვინღა აღუვლენს ღოცვას
ძველ კოლხეთს!

1981

* * *

ელვის ფრთხილებით სახეს,
იხოვს მწუხარე სივრცე,
ცას თვალები აქვს სველი.
და სადღაც,
ვიღაც კივის...
ღამეა ბნელზე-ბნელი
და სიკვდილივით ცივი.

1962

* * *

მოვა აპრილი და ია-იებს,

პარას ჭალაში

კვლავ დაარისხებს.

ქარი ჩააქრობს მოციმციმე ღამის

ნათურებს.

მერე ჭიშკართან დამდგარ აღვის ხეს,

თეთრ იღლიაში ხელს შეუყოფს

და უფათურებს.

1989

* * *

დასავლეთის ცას პონტი ევქსინის
ხელში უჭირავს,
ვით ამანათი,
და რაქნას, სხვისთვის ვეღარ იმეტებს.
კოლხეთს,
ვითარცა უამს აიეტის,
ისევ ის ბადრი მთვარე
დანათის.

1969

* * *

უზენაესის ღვთიურ სინათლით,
ცა ღამისაა,
რომ დაეღამდეს.
მეტეორები სიმყუდროვის კარებს
აღებენ.
ვარსკვლავები კი ღამაზ ღამეს
ქსოვენ დიღამდე,
ოქროს სხივების ყაისნაღებით.

1961

* * *

მარადის თანმდევი,
უნდო და თავხედი,
სიკვდილის შიშია,
უკან რომ გვახედებს.

2009

ქართლის გზაზე

ნაჯახით თაემოკვეთილი,
ან რა დევი,
ან რა ჭური,
ისე შეიდფრად გაბაწრული –
ურმებს მიაქვთ შემოდგომა,
ქართლ-კახური
და რაჭული.

1971

* * *

ისტორიის ველ-მინდვრები,
რემამ ათასწლეულების
გადათელეს,

გადაძოვეს...

მეც ამიტომ ვერ ვისვენებ
და ვუყივი: ჰალიდონებს,¹
დრილებს² და
ლემნისელებს.³

1979

1,2,3 – პრეისტორიულ კოლხთა (ქართველთა)
მონათესავე ტომები.

* * *

სოფელს აღვიძებს ყეფა ძაღლების,
ჭიშკართან ვიღაც უხმობს
მასპინძელს:

უჩა,

ვო უჩა!

ოდნავ გახსნილი დარჩენია ღამეს
საკინძე

და ვით ამორძალს,

მოვარე,

მოჭრილ ძუძუდ მოუჩანს.

1959

* * *

უმღერიან კოლხურ ნანას,
ანგელოზებს ისევ
ღვიძავთ.

მზე –
კალთაში ღამეს უწევს.
და მთვარე კი, როგორც ძიძა,
მთებს და ქედებს
აკვანს ურწევს.

ციხე გოჯისა და შხევის

კოლხთა ძველი გადმონაშთი –
ღვას ზეცამდე აღმართული
ციხე გოჯისა და
შხევის.

მტერთსაცავი,
და იმედი,
დიდი – აიეტის მეფის.

1969

ყოროვა

თქმულებებს და ლეგენდებს

მოსულს –

ძველ კოლხეთიდან,

ფერი ისევ ადევს მზის,

როგორც ღამაზ სიყვარულს –

ყოროვასი¹ და ზევსის.²

1998

---

1 ყოროვა (ოროვა – მეგრ.) სიყვარული – ევროპა გაიტაცა ზევსმა კუნძულ კრეტაზე („კოლიხითში“)

2 ზევსი – უზენაესი ღვთაება

* * *

მთვარე ვარსკვლავებს ამშვიდებს
მზე კი გულს უღრნის
დარღვივით.

ცა – ჩანს შორეულ წარსულად.
გზას მიეყვით გეშით ნადირის,
სანამ სიკვდილი
დაგვსუნავს.

2008

* * *

გახენის დღიდან არყოფნა –
დაგვივის მიკოტად
და წავად:
– ვინც აქ მოვიდა,
აქედან წავა.

2004

ხელები

ანგელოზების ხმები

წკრიალა,

ისევ მშობლიურ ცას

ახელებენ.

და ქაოსიდან გამოშვერილნი

დედამიწისკენ,

მნათნი კი არა,

წინაპართა არის ხელები.

2001

* * *

მთებს მიღმა,
ცოც სიმყუდროვეში,
ღრუბლებმა ფრთები თუ
გაშალეს,
ცა იგრძნობს მნათობთა შერხევას.
ზღვამ იცის,
რომ მოვა გრიგალი აშარი
და გადაუმტვრევს ზვირთებს
ხერხემალს.

1996

ანტიქრისტი თბილისში

ღვთის სახლი სულ ღია რომ იყოს,
ახლა მიმწუხრისას კეტავენ.
და უკვირს მრევლსა და
მნათესაც:

ურწმუნო,
და ქრისტეს ფეხების მკვნეტავი,
თბილისში ვინ ჩამოათესლა?!

1993

* * *

აქეთ კი არა,
ვისედები უკვე იქითაც
და ვეფერები დღეებს
დარჩენილს.
ღვითის სადიდებელს ვსვამ ბარძიმით,
დოქით,
ჭიქითაც.
და ვითარც ღავითს,
ვიცი გამჩენი,
ცოდვებს, ლოცვებში გამომიქვითავს.

2002

ხილვა: მეღვა

„ავე მარიას“ –

აღვიძებდნენ მეზღვაურები
და კაპიტანი, როგორც დაგვირდა:
ქარმა მწუხრისას გაშალა აფრა,
წამს ქალის სახით აღომართა
ტალღა ნაპირთან,

– მოვედი! –

თქვა და უეცრად გაქრა.

1980

* * *

ასეა დასაბამიდან:

ცხოვრება ტკბილი არის
და კოლოც.*

და სანამ ზღვასთან მივა მთები,
ჩვენც ვივლით...

ვივლით...

და ბოლოს,

მაინც სიკვდილის კარს მივაღვებით.

1998

---

* კოლოც (მეგრ.) – შწარე.

* * *

ათასფრად ჰყვავის ზესთა სამყარო...
ღამის კედლები –
მარმარილო არის ნათალი
და ის ათასჯერ მე მაქვს ავლილი.
მთვარე ჰკიდია ცხენის ნალივით
ცას,
ავმასულმა რომ არ გათვალოს.

1968

**წვიმა, მოხუცი, გატეხილი
ქოლგა**

რითმა რაა,
რას იზამს
ხან გაგნათლავს,
ხან ნახშირით გაგმურავს,
და ხანაც კი დიდ ფარაონს,
გაგახსენებს ხამურაბს.
ახლა წვიმს და...
რომ ახურავს მოხუცს ქოლგა,
როგორ მოჰგავს,
ფრთამოტეხილ ღამურას.

1962

* * *

შემოდგომის დღეებმა
პარას ღამაზე ჭალაში,
მზე და სუსხის ქვიტკირი
ერთურთს ჩააგვირისტეს.
და... ბავშვივით მისტირის –
ტირისკონი¹ –
ტირისდენს.²

1977

---

1 ტირისკონი – ნოემბერი

2 ტირისდენი – დეკემბერი

* * *

სადღაც მოებს მიღმა დასალიერი,
ელვით ირღვევა და
იკემსება.
მეხი ღრუბლებში ისევ ახირდა.
მაგრამ უეცრად ცამ
გაიზმორა
და ვარსკვალვების ოქროს ნემსები,
კვლავ გადმოყარა ღამემ
ხახიდან.

2000

* * *

რაა წუთისოფელი,
შიში და
წანწალია,
აგორა* – მხეცების.
და ცხოვრება წამია –
შეუცნობლის –
შეცნობის.

2004

---

* აგორა (ბერძნ.) – მოედანი.

ვარსკვლავიანი ღამე

ცეცხლის კლანჭება ელვა –
მიმინო,
შორს,
ღრუბლებს მიღმა ღუმს
დაგეშილი,
ღამე აბურავს გულს კაეშნებად,
და... ვარსკვლავებით სავსე
თეფშივით
ცა –
დედამიწას თავზე ეფშვნება.

1976

* * *

სუსტებს,
უპოვრებს,
გლახაკებს, ხისტებს,
მიპყრობილი აქვთ თვალები ცისკენ,
ლოცვა-ვედრებას
ცრემლები ერთვის...
და მათ მოწყალედ დაცქერით ღმერთი,
სულის ცხონებას
პირდება ქრისტე.

1961

პერპეპი

არც რომსა და არც ქაიროს,
მცხეთის გარდა,
სხვას არ ახსოვს,
კერპთა მსხერევა ამდენი:
„ანინასი“,
„დანინასი“,
„არმაზის“ და „ზადენის“.

1965

* * *

მზის და სიცოცხლის მოიმედენი,
ღამის კარების თხოვენ
გაღებას –
გამჩენს და ხილვა უნდათ ედემის*
და აწყდებიან ნაპირს
ტალღებად
სული მითების
და ლეგენდების.

1969

---

* ედემი – იგულისხმება კოლხეთი.

* * *

დღის ნათელი ხმობს ლაზარეს,
ღამე,
ოდით მზის მტერია.
ბნელში მოვარე დგას ეჭვივით.
და... კოლხეთის მისტერია* –
ცხრა ბეჭდით არს
დაბეჭდილი.

1971

---

* მისტერია (ბერძნ.) – საიდუმლოებანი.

* * *

ცხრაკუნტულა რომ აღარ შეჭამოს,
დევის ქალი,

დევს ეაჯება.

ცოცხზე მჯდარი დედაბერი

სადღაც გაფრინდა

და ისმის ქართული ზღაპრიდან

ხარხარი დევების და

აღქაჯების.

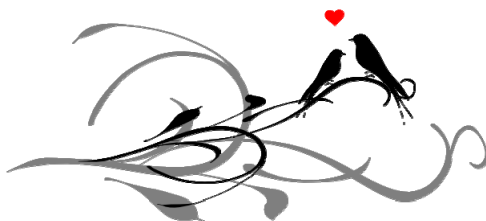
1956

მ ა შ 0 6

მაშინ სულ სხვა ქარი ქროდა,
მეფეს მეფის სიბრძნე
ჰქონდა!
ჰქონდა სულ სხვა სითამამე.
თამარი რომ თამარობდა,
ისე ვერვინ ითამარებს.

1983

* * *

შხარა არა,
თეთნულდი,
მთებზე თოვლით დაწერილ,
თეთრ სიყვარულს მითვლიდა.
და მესმოდა კივილი
დაღის,
კოლხურ მითიდან.

1963

რუსთაველი

რვაჯერ ასი მიინავლა,
ათასწლეულებიც გავა...
ის ისევ ხიდს ადგას ბეწვის.
პალესტინის გზაზე მავალს,
სამშობლო და გული ეწვის,
თავისთავში –
სიყვარულით გადახვეწილს.

1978

* * *

შენს ნახვად მოფრინავს „ჟიგული“,
ერთ სულ და ერთ ხორცად
მიგულე
და იღბალს ნუ დაემდურები,
რომ სადღაც დარჩელს თუ
ნარაზენს,
დაჩეჩქვილ და მტვრიან შარაზე,
ჩვენს წარსულს
მიაჭრიალებს ურემი.

1964

რეა კიბელე

(ვარიანტი)

შავი ზღვა რეა კიბელეა

შავით მოსილი,¹

ნეფტუნისგან² ნიტოვებული,

ღელვით მაძღარი,

და ხან მშიერი.

კოლხეთის ნაპირს რომ აწყდებიან,

ტალღები არა,

არის მისი ნაშიერი.

1972

---

1 რეა კიბელე – კოლხთა (პელაზგთა) დასაბამის-
მიერი დედა (ნანა).

2 ნეფტუნი (პოსეიდონი) – ზღვის ღმერთი.

* * *

სიცოცხლისაგან იშვი
და რადგან პოეტი გქვია,
გსურს სიკვდილს იარაღი
აყარო.

და შენ, ვით აბრეშუმის ჭიამ,
თავზე შემოიქსოვე
სამყარო.

1999

* * *

ზეცის კუთხე-კუნჭულში,
კვლავ ვაგროვებ ელვებად,
მესთა-ტეხად,
ქუხილად,
რასაც ფიქრი ევლება –
ხილულსა და უხილავს.

1990

* * *

ადარასოდეს მოთქვამს,
და აი,
ახლა ვიტყვი,
რომ მასში ვხედავ ხსნას,
დასაბამიდან ვეტრფი –
მის აღმატებულებას
ზღვას.

1964

* * *

რადგან უშიშარი ხარ,
ისე, ვითა უხორცო,
მიღი და შენებურად,
ერთადვე შეუბერე:
წუთისოფლის ჭირ-ვარამს,
სიკვდილსა და
სიბერეს.

2006

* * *

პონტოს სანაპიროზე
ოდითგანვე ბუდობდა
ლეგენდაც და ზღაპარიც,
რადგან იყო კოლხეთი –
მათი თავშესაფარი.
მაგრამ უამი თავხედი,
ისე, როგორც ზღვას ქარი
რომ არსად წასულიყო
კაბის კალთას ახედა.

გაშავი! – ძველ ჰელიოსის

მზედ და ურიცხვ ვარსკვლავად –
კოლხეთის ცას მიშლილო...
ბინადარო ენგურის,
ფაზისის და ნილოსის.

ვაჟავ!

პონტოს ზღვის შვილო,

ვაჟავ!

ძველ – ჰელიოსის.

1963

* * *

(ვარიანტი)

აბჯრად ასხია ტანზე გოდება,

პირი ცრემლებით აქვს

დაბანილი.

და ნაფეხურებს ტოვებს ლოდებად.

მგლის ბილიკით და

მგლურ ნაბიჯებით

მოდის...

წუთი-წუთ გვიახლოვდება.

2004

* * *

ისე, ვით მეოცეში,
ჩარგულამ და ჩიხურამ,
ოცდამეერთეში კი,
ხობისწყალი მიხურავს.

2008

* * *

ჯერ ყოფნა თავზე მევლება,
არყოფნის არვარ მიმხრობი,
თუმც ცრუობს
ჩემი ამინდი.

არვიცი, რატომ მიხმობენ
ბაღები სემირამიდის.

2001

ანაკლიანში

შეიღწაგერილი ანა რკიანს*
და აღვიძებს
ანაკლიას –
დედო-ხართა ხმა და რეკა.
და საშველად წარსულიდან,
კვლავ მოუხმობს
მაცის
ქვა.

1960

---

* რკიანს (მეგრ.) – კვიის.

* * *

მარადისობის მისდევ დინებას,
შენი სახელი მნათობების
წიგნში სწერია,
და წუთისოფლის დარდებისთვის
ნუღარ მოცდები.
უამთა ურჩხული, ვით თეთრ მხედარს
ვერ მოგერია,
თავშესაფარი ხარ საოცრების.

2001

* * *

მთებს გადაუფრენს ხმა მიკოტის,
სიზმარში უცვებ დაფრთხება
არჩვი.

ენგურს გაჰყვება მთვარე და „ლილე“.
ცა ქალწულივით გადმოდგება
და გამოაჩენს,
წითლად შეღებილ ვარსკვლავთა
ფრჩხილებს.

1972

✽

ფუსტი

ბობოქრობას და აღარ ცხრება
პოეზიის ქარიშხალი,
შენ კი უღონო და
სუსტი,
პონტოს პირას ისევ უცდი,
როდის გადმოგვხედავს
ფუსტი.*

1963

---

* ფუსტი (სვან.) – ღმერთი.

ჩემი ხმა

სიტყვას, ვით დროშას,
მიღეთში გავშლი,
კარგო,
მერე რა!
ჩემი ხმა სხვაში.
არასოდეს არ აგერევა.

2007

* * *

ზღვის ვზას ღრუბლები კეტავენ...

როცა წვიმა და ქარია,

მიწას მზე აღარ დახარის

ხან ტირის,

და ხან ხარხარებს

ცა და...

ვიცოდე ნეტავი,

რა წყინს და, რა უხარია!

1986

* * *

ზამთარია თოვს და ცივა...

მე,

რაგვიდან თავდაღწეულს
ვგავარ ბაღრეს და ნიბლიას.

რაეკნა ჩემო,

სიყვარულმა,
თავგზა სულ რომ ამიბნია.

1972

* * *

ღამის წყვდიაღში არის დაფლული,
სინათლის ღვინით სავსე
მზე-ჭური.

იკლაკნის მთვარე –

კუდი დრაკონის.

ცა, წინაპართა ჩემთა ნაქონი,

ჩანს ვარსკვლავების

ჩრჩილით შეჭმული.

1964

* * *

შორიდან გველამაზება,
გუახლოვდებით რაც უფრო,
ცხოვრება გვეგონია იდილია.*
არა,
თურმე ეს საწუთრო,
სიკვილ-სიცოცხლის
ჭიდილია.

2003

---

* იდილია (ბერძნ.) უშფოთველი ყოფნა.

* * *

თეთრი მტრედების ფრთებით
მოფრენილ

თავისუფლებას რომ

მიესალმნენ:

იყო პეტეფი,

იყო იბსენი,

მათ შორის იღვა ვიღაც მესამე,

რომლისგან თავი ვერ დავისხენი,

მაგრამ ვერაფრით ვეღარ

ვისხენებ.

2004

ზევსის ხმა

ხელში ჩანგი გიჭირავს –
მზეზე უპირფასესი,
ღამეებმა მთიები
ჩუმაღ შემოგისიეს,
და... ცამ პოეტს ცისიერს,
დაგანათლა ხმა ზევსის.

1966

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ.....5

*** (დღე-ღამის ფრთები მოუსხამს).....25

*** (ქუხილის ხმაზე...).....26

*** (რა ბედნიერი ვიყავი მაშინ).....27

*** (ერთმანეთში ირევა).....28

*** (სიშორის მიღმა გარდახვეწილი).....29

*** (ციხეზე სათოფურები).....30

*** (ზღვის...).....31

*** (მთებს სიფერმკთაღემ გადაუარა).....32

*** (ნანგრევები ხატუსის).....33

*** (მწუხრის მთვარემ მოცარტივით).....34

*** (სიცოცხლეს არა).....35

*** ეგვიპტის წყვდიადში.....36

ხატუსა და ბაბილიშს 37

*** პონტოს ნაპირზე ათასწლეულებს.....38

*** არ იძინებენ.....39

*** კოლხური ცის ოგვაჯეში 40

*** ცა – ოკეანე და 41

წყურგილი 42

*** დედამიწა უმზეოდ.....43

*** ელვის დაკლაკნილი ბილიკებით.....44

*** წარსულისკენ იწვიდის კისერს.....45

*** კვამლი აუდით ათასწლეულებს..... 46
 ხილვა: ჰერაკლე და ჰერკულესი 47
 *** სიყვარულით და მზითმოსილები 48
 *** გადაუღებელ ომის დელგმაში 49
 *** გამთენიისას სოფლის შარაზე 50
 *** თავზე მახურავს ცა ბიბლიური 51
 *** ბოლოს ბაყბაყ დევივით..... 52
 *** ღამის წყვიდადში დილის ნათელს..... 53
 *** ვარსკვლავთა ფერად
 ყვავილნარებში..... 54
 *** ყელგამშრალი ეს ღრუბლები..... 55
 *** ვარსკვლავების სიცილში 56
 ვით ობოლი მარგალიტი 57
 *** დაიჭექა და ქუხილმა..... 58
 *** უცაბედად ზღვას 59
 *** მზე დასაველეთითი მიეშურება..... 60
 *** სდევ... 61
 *** ეს ბაჯადლო ვარსკვლავები 62
 მარდუქი 63
 *** მამა – მშობელმან არ მიმატოვოს..... 64
 *** მიღმა შვიდი-რვა ათასწლეულის 65
 *** მოკამკამე ზღვის სარკეში 66
 *** ღვიძლი არიან ცა და მიწა 67
 *** წყალში დამხვრჩალთა საწყალ 68

*** ენგური კლდეებს ფეხებს უკოცნის.....	69
*** მიმწუხრია... ..	70
*** ვინც რომ გაექცა ტანჯვას მიწიერს..	71
*** ვით წინაპართა ხსოვნის სულები	72
*** პრეისტორიის მოწყენილ ცაზე.....	73
მოსხები და სკვითები.....	74
*** არყოფნიდან მოსული.....	75
*** ქარს შორიდან ზვირთთა მთები.....	76
უძველესი კოლხეთი.....	77
*** ზღვას და ქარიშხალს.....	78
კოლხეთი – XV-XIVს. ჩვ.წ.ად.	79
*** ურწმუნო თომებს.....	80
*** ღრუბლის ბალიშზე უდევს.....	81
*** არაგვის მღვრიე ზვირთში შევცურე..	82
*** შორეულ წარსულს.....	83
*** თვალი დაუხუჭიათ.....	84
შამაშ.....	85
*** ცაზე კიდია ვარსკვლავები.....	86
ბარბაროსები.....	87
*** მწყალობელი და ასე კეთილი	88
*** ღრუბლების მაღალ გორაკებს იქით	89
*** ღვთისბოძებული წუთის დაწამის.....	90
პელაზგებს და ტირსენებს.....	91

*** წინაპრების სულზე მლოცველს.....	92
ერეხელი.....	93
*** მზეს და სიცოცხლეს შვთხოვდი	
უფალს.....	94
*** სინათლის ეტლით გადაუქროლეს.....	95
კოლხები და საპირები.....	96
*** მიშვებულა ნების სადავე.....	97
დეიოქეს, თუკიდიდეს.....	98
*** ხან წინ გვისწრებს დაოთხილი.....	99
არგონავტებისა და ღოლიონების ბრძოლა.	100
ჯეონი.....	101
ხილვა: აიეტის სამეფო.....	102
ბერმუდის სამკუთხედი.....	103
რომული.....	104
*** ეჰეი!.....	105
*** წარსულიდან რომ გადმოაქვთ ქარებს.	106
*** ღამის წყვდიადით გამოკეტილი.....	107
წვიმის კაცუნები.....	108
*** ტანზე იცვამენ ათასწლეულებს.....	109
*** მიწებებია ტუჩები ტუჩებს.....	110
*** ქარები ეღვის გრძელი თითებით.....	111
თოვლის კაცი.....	112
*** მეტეორები ჰგვანან პოეტებს.....	113
*** გადაწყვეტილი ყოფილა ცაში.....	114

„მინოსური დამწერლობა“	115
*** მარადისობის ჯოხს	
დაყრდნობილი.....	116
*** შეეცოდა... ..	117
*** სიცოცხლე.....	118
*** ღამით დახურულ ამ ცისქვეშეთში.....	119
წუთისოფელი ასეა.....	120
კორიბანტები	121
დრო და პოეტი.....	122
*** წამლად	123
*** ჩემი წიანპრების ოდაბადე.....	124
*** ამბობენ	125
ევროპა, ლიბია, აზია	126
*** როცა დელვის ბილიკებით	127
*** ცაში დანთებულ ვარსკვლავების.....	128
*** თუ სიკვდილმა არ მიყელა.....	129
*** დასავლეთით ენგური და	130
*** შავითიდან... ..	131
*** ათასფრად მორთული.....	132
*** კოლხთა სახელი ზეცას წვედებოდა....	133
*** სიყვარულის მგალობელი.....	134
*** ფეხდაფეხ სდევნიდნენ შავი	
ღრუბლები	135
ზღვა გაგისხენებს	136

*** დაუმშენებიათ ტაროებს უღვაშები..	137
*** ვინც არ ყოფილა შეყვარებული.....	138
*** გამთენიისას აღმოხდება ცას მთვარე...	139
*** ეწუხვარ	140
ორხიდეები	141
მეცხრე საოცრებაა კოლხეთი	142
პოეზიის ყანა	143
*** ქარები კარებს კეტავენ	144
*** მთვარე სახლიდან აღარ გამოდის	145
*** უფლის მოშიშს და მოსავს	146
*** ორთაჭალით ქუხილის ხმამ	147
*** ზღვისფსკერზე სძინავთ ათასწლეულებს	148
*** ბავშვივით ისევ განაცვიფრებს	149
*** უფლის ფროთოსან ანგელოზებს	150
ფოთი (ფუთი)	151
*** დროს სხვა ძალა აქვს ტიალი	152
კოლხები ეგეოსისა და ადღომის კუნძულებზე	153
მუხების ტაძარი	154
*** ზვირთების მთებზე სირბილით	155
აიეტის სასახლე	156
*** ვითარც ადრე	157
*** საფეხურებად ცხრა ცა	158

*** ათასწლეულების მერეც.....	159
ისევ სვანეთში.....	160
დიდგორი – 1122.....	161
*** მწუხრიდან	162
*** სულ წვრილ-წვრილი ვარსკკავებით...	163
*** „პალესტინაში რუსთაველის სურათი	164
*** ცა იღრუბლება ჩემი წუხილით	165
*** აქვე არის აფხაზეთი.....	166
მოწამეთა.....	167
*** ელვის პომადას წაისვამს ტუჩზე	168
ია-იები თრიალეთის მთებში.....	169
*** სანთლებს ანთებდნენ მწუხრის ლოცვები.....	170
*** ცას არ აბრმაგებს შუბთა ბრწყინვა.....	171
*** მწუხრის ლოცვებში დამდგარ საყდართან	172
XX საუკუნე.....	173
*** ცაში ღრუბლები დადგეს ზვინებად ...	174
*** ფრთაგაშლილი თოლიები	175
თუშეთში	176
ისევ ან მარე.....	177
ჩალმიანი ტალღა	178

*** ღამეულ გზით მიმავალი.....	179
*** ცის უვარსკვლავო ღამით მოსილი.....	180
*** შენც უკვდავებს ეპოტინები.....	181
*** ელვის ფრთხილებით სახეს.....	182
*** მოვა აპრილი და ია-იების.....	183
*** დასავლეთის ცას პონტი ეკქსინის.....	184
*** უზენაესის ღვთიურ სინათლით.....	185
*** მარადის თანმდევი.....	186
ქართლის გზაზე.....	187
*** ისტორიის ველ-მინდვრები.....	188
*** სოფელს აღვიძებს ყეფა ძაღლების.....	189
*** უმღერიან კოლხურ ნანას.....	190
ციხე გოჯისა და შხეფის.....	191
ყუროფა.....	192
*** მთვარე ვარსკვლავებს ამშვიდებს.....	193
*** გაჩენის დღიდან არყოფნა.....	194
ხელები.....	195
*** მთებს მიღმა.....	196
ანტიქრისტე თბილისში.....	197
*** აქეთ კი არა.....	198
ხილვა: მეღვა.....	199
*** ასეა დასაბამიდან.....	200
*** ათასფრად ჰყვავის ზესთა სამყარო....	201
წვიმა, მოხუცი, გატეხილი ქოლგა.....	202

*** შემოდგომის დღეებმა.....	203
*** სადღაც მთებს მიღმა დასალიერი.....	204
*** რაა წუთისოფელი.....	205
ვარსკვლავიანი ღამე.....	206
*** სუსტებს.....	207
ამბობს იბსენი.....	208
კერპები	209
*** მზის და სიცოცხლის მოიმედენი.....	210
60.....	211
*** დღის ნათელი ხმობს ღაზარეს.....	212
*** ცხრაკუნტულა რომ აღარ შეჭამოს.....	213
მაშინ	214
*** შხარა არა	215
რუსთაველი	216
*** შენს ნახვად მოფრინავ „ჟიუელი“	217
რეა კიბელე.....	218
*** სიცოცხლისაგან იშვი.....	219
*** ზეცის კუთხე-კუნტულში	220
*** აღარასოდეს მითქვამს.....	221
*** რადგან უშიშარი ხარ.....	222
*** პონტოს სანაპიროზე.....	223
ვაჟავ! – ძვე კელიოსის.....	224
*** შურით და მტრობით საესე მილეთში..	225
*** აბჯრად ასხია ტანზე გოდება.....	226

*** ისე, ვით მეოცეში.....	227
*** ჯერ ყოფნა თავზე მეველება	228
ანაკლიანში	229
*** მარადისობის მისდევ დინებას.....	230
*** მთებს გადაუფრენს ხმა მიკიოტის.....	231
ფუსტი	232
ჩემი ხმა.....	233
*** ზღვის გზას ღრუბლები კეტავენ.....	234
მაკრის ¹ – მაკრონ – მაკრალები	235
*** ზამთარია თოვს და ცივა.....	236
*** ღამის წყვილიაღში არის დაფლული	237
*** შორიდან გველამაზება.....	238
*** თეთრი მტრედების ფრთებით.....	239
ზევის ხმა.....	240

2020.08.01

"საერთაშორისო მკვლევარების" 100-გვერდის
პროგრამის, საქართველოს მკვლევარების, საქართველოს
საერთაშორისო მკვლევარების, საქართველოს მკვლევარების
საერთაშორისო მკვლევარების პროგრამის
"საერთაშორისო მკვლევარების"
საერთაშორისო მკვლევარების, 3-6 კლასის მკვლევარების
საერთაშორისო მკვლევარების, 2020 წლის სექტემბერში
საერთაშორისო მკვლევარების პროგრამის
საერთაშორისო მკვლევარების, 100-გვერდის
პროგრამის მკვლევარების პროგრამის
საერთაშორისო მკვლევარების.

საერთაშორისო მკვლევარების
2020.08.01

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 72

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 72

გამომცემლობის
რედაქტორი – მერაბ ჩაჩავა
მხატვარი – სპარტაკ ცინცაძე
მხატვრული რედაქტორი – ირაკლი შშვერიძე
ტექნიკური რედაქტორი – ნანა ღუმბაძე
კორექტორი – მარი ღოლბაია
კომპიუტერული
უზრუნველყოფა – ნანა და დათო ყანღაშვილები

გამომცემელი – ვაჟა ღოლბაია (შმცროსი)

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. პოლიბოვსკაინის №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com